

Bakalářská práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

**DRUHY RELIGIOZITY DNEŠNÍ VYSOKOŠKOLSKÉ
MLÁDEŽE**

Autor práce: Petra Vincíková

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Blažek Iňová, Ph.D.

Studijní obor: Pedagogika volného času (PS)

2023

Prohlášení o samostatném zpracování práce a souhlas se zveřejněním práce

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

30. 3. 2023

Petra Vincíková

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Veronice Blažek Iňové, Ph.D., za trpělivost, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Děkuji také všem studentkám a studentům, kteří byli ochotni zúčastnit se výzkumného rozhovoru.

Obsah

Úvod.....	5
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 Vymezení základních pojmů.....	8
1.1 Náboženství	8
1.2 Víra	8
1.3 Spiritualita.....	8
1.4 Posvátno.....	9
1.5 Religiozita a její druhy	9
1.5.1 Tradiční religiozita a institucionalizovaná religiozita.....	10
1.5.2 Alternativní a deinstitutionalizovaná religiozita	10
1.6 Faktory ovlivňující religiozitu	11
1.6.1 Věk	11
1.6.2 Pohlaví.....	12
2 Moderní česká společnost a religiozita.....	13
2.1 Sekularizace	13
2.2 Historické kořeny (post)sekularizace v Čechách	14
2.3 Současná víra a „neviditelné náboženství“ české mládeže	16
3 Víra a mládež	17
3.1 Vymezení věkové skupiny „mládež“	17
3.2 Sociální prostředí a předávání víry v rodině	18
3.3 Ateismus mezi českou mládeží	18
PRAKTICKÁ ČÁST	20
4 Kvalitativní výzkum druhů religiozity u dnešní české vysokoškolské mládeže.....	21
4.1 Kvalitativní výzkum.....	21
4.2 Výzkumné cíle a základní výzkumná otázka	21
4.3 Použité výzkumné metody	21
4.4 Cílová skupina respondentů	21
4.5 Metody analýzy rozhovorů	21
4.6 Vyhodnocování rozhovorů.....	22
4.7 Formulace teorie	25
4.8 Diskuse.....	26
Závěr.....	27
Seznam použitých zdrojů.....	28
Seznam příloh	30
Přílohy	31
ABSTRAKT	62
ABSTRACT	63

Úvod

V současnosti je česká společnost označována jako jedna z nejméně nábožensky založených v celé Evropě. Můžeme proto vůbec u české mládeže hovořit o nějaké religiozitě? Mladí Češi a Češky se často označují za nevěřící. Mnozí odborníci, především z řad sociologů náboženství, se ale shodují, že religiozita z české společnosti ani z daleka nevytizela, ale pouze změnila formu. Cílem této bakalářské práce je najít odpověď na otázku „*Jaké druhy religiozity můžeme objevit u dnešní vysokoškolské mládeže ve věku 20 – 23 let.*“

Obor pedagogika volného času se zabývá fenoménem, kterým je volný čas. V dnešní době sice uvidíme pouze malou část české mládeže v jejich volném čase číst Bibli, nebo modlit se v kostele. Zároveň ale přistihneme spoustu mladých lidí, jak čtou horoskopy, hledají v parku čtyřlístky, berou si s sebou na zkoušku talismany pro štěstí, kupují si ze zvědavosti tarotové karty, sdělují si duchařské historky, nebo sledují internetem kolující videa o vesmírném zákonu přitažlivosti. To vše můžeme považovat za religiozitu a už v úvodu je zřejmé, že ji lze najít v určité podobě téměř u každého mladého člověka.

Vlastní text bakalářské práce je rozdělen na teoretickou část, která obsahuje čtyři kapitoly a na praktickou část popisující realizovaný kvalitativní výzkum a výsledná zjištění. Jednotlivé kapitoly na sebe navazují v tematicky logickém sledu. V teoretické části je popsána tematická oblast předcházející kvalitativnímu výzkumu v části praktické, který má za cíl zjistit, jaké druhy religiozity můžeme najít u české vysokoškolské mládeže.

V první kapitole jsou představeny pojmy související s religiozitou, které jsou podkladem pro zkoumanou problematiku. Dále je představen samotný pojem religiozita a její druhy, které jsou zásadní pro pochopení náboženských postojů české společnosti. V souvislosti s druhy religiozity jsou zde rozlišeny faktory, které ji ovlivňují a mají podíl na její konkrétní podobě.

Druhá kapitola se zabývá důvody a příčinami specifického českého postoje k náboženství. Najdeme zde vysvětlení pojmu sekularizace, který je spojován s evropskou společností, jakožto společností s vysokou mírou nenáboženskosti. Dále navazuje historická minulost náboženského vyznání v Čechách, ve které můžeme spatřit příčinu postoje české společnosti k církevním formám náboženství, a nakonec je popsán postoj současný.

Třetí kapitola se zaměřuje na vymezení věkové skupiny, kterou je v této práci „mládež“. Je zde popsáno období mládí a s ním spojené změny v osobnosti jedince. Poté se zabýváme významem sociálního prostředí v procesu formování osobnosti mladého člověka a předáváním víry v rodině. V neposlední řadě se soustředíme na otázku fenoménu ateismu a alternativní religiozity mezi českou mládeží a jejich místem ve společnosti.

Ve čtvrté kapitole je představen kvalitativní výzkum, který probíhal formou polostrukturovaných rozhovorů. Výzkum si klade za cíl především naplnění výzkumných cílů a získání odpovědi na hlavní výzkumnou otázku. Dále jsou popsány použité výzkumné metody, stanovena cílová skupina respondentů a jsou shrnuty metody analýzy rozhovorů (zakotvená teorie) a jejich teoretické vyhodnocení z hlediska kategorií, které byly na základě odpovědí respondentů vytvořeny.

Teoretické informace budou nejprve s použitím odborné literatury prostudovány a následně zpracovány. V praktické části budou za pomoci pěti předem připravených výzkumných otázek dotazováni respondenti v odpovídajícím věkovém rozmezí. Jejich odpovědi budou v průběhu rozhovoru nahrávány na hlasový záznamník a následně přepsány. Za pomoci zakotvené teorie budou rozhovory vyhodnoceny a na základě zjištěných kategorií bude vytvořena nová teorie.

Zdroje práce sestávají z velké části z tištěných monografií. V obecném vymezení pojmů souvisejících s religiozitou jsou použity knihy Z. Vojtíška, D. Lužného, Z. Nešpora a V. Smékala. V otázce religiozity, jejích druhů a faktorů ovlivňující náboženské směřování současné mládeže je nejčastěji čerpáno ze sociologických výzkumů a knih D. Hamplové, D. Václavíka a M. Quesnella. V oblasti vymezení charakteristiky mládeže a jejího psychologického vývoje z knih M. Kaplánka, M. Vágnerové a P. Říčana. V objasnění situace současné religiozity a jejích historických kořenů z knih T. Havlíčka, K. Klingorové, R. Tichého a M. Vávry.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení základních pojmů

V následující části budou, pro lepší uvedení teoretické části do souvislosti s částí praktickou, definovány pojmy úzce související s religiozitou. Budeme se zde zaměřovat na: *náboženství* a hlediska, ze kterých na něj můžeme nahlížet, dále *víru* jako základ náboženství, *spiritualitu* jako způsob prožívání víry, *posvátno* jako hlavní podstatu víry a v neposlední řadě samotnou religiozitu, jejím rozdělením a faktory, které ji ovlivňují.

1.1 Náboženství

Náboženstvím se zabývá věda o náboženství – *religionistika*. Svou podstatou je náboženství těžko uchopitelný pojem, na který lze nahlížet z různých úhlů pohledu. Dosud nebyla zaznamenána definice, která by byla přijímána širší řadou vědců. Ve všeobecném pojetí slova je náboženství spojováno s něčím, co přesahuje lidské chápání. Z pohledu religionistiky se jedná o jistou představu nadpřirozena, nebo pocit, že vedle přirozeného světa existuje zároveň svět nadpřirozený zahrnující síly, bytosti, mocnosti a víru, že člověk je na této transcendentní skutečnosti nějakým způsobem závislý. (srov. KRÁĀOVÁ 2009: 81)

Ze sociologického hlediska uvádí NEŠPOR a LUŽNÝ (2007: 16) dva typy definic náboženství – substancionální a funkcionální. Substancionální definice vychází z představy existence podstaty, která je společná všem náboženstvím. Podstatou může být například idea transcendentna či spásy, rituály nebo viditelná církev. Problém definice spočívá v obtížnosti vymezení společných znaků pro všechna náboženství. Substancionální definice vymezuje náboženství příliš úzce, mezi náboženské fenomény radí velkou část tradiční religiozity, ale podstata moderní religiozity jí uniká.

Naopak funkcionální definice kategorii náboženství vymezuje tak široce, že bychom do něj mohli zahrnout například i politické ideologie, okultismus, sektářství, ale i touhu po štěstí. (srov. KAPLÁNEK 1999: 30) Autoři funkcionálních definic usuzují, že náboženství je odpovědí na nějakou lidskou potřebu, nebo plnění nějaké sociální role, která je ve své podstatě trvalá. (srov. NEŠPOR, LUŽNÝ 2007: 17)

1.2 Víra

Vírou je označováno nějaké obecné přesvědčení, vnitřní jistota o pravdě a existenci něčeho, co nemůžeme logicky ani empiricky prokázat. Základem náboženství je víra, jejímž typickým předmětem je entita Boha a reálnost nadpřirozena a zázraků. (HORÝNA, B. 2018 [cit. 2023-03-09] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%ADra>)

1.3 Spiritualita

Pojem „spiritualita“ je odvozen z hebrejského slova Ruach, nejčastěji překládaným jako „duch“ nebo „dech“ (spiritus). Duchem je myšleno to, co dává život a oživuje. Spiritualita je tím, co motivuje, pohání a oduševňuje život věřících. (Českomoravská psychologická společnost, 2002: 20). VOJTÍŠEK (2012: 12) definuje spiritualitu jako „*složku osobnosti, která se vytváří vnímáním posvátnosti, rozvíjí se ve vztahu k posvátnému a různými způsoby tento vztah projevuje*“.

Spiritualita je v posledních letech vymezována jako náboženská a nenáboženská. Pojem „spiritualita“ má svůj původ v křesťanském prostředí, kde označuje především náboženské prožívání. V náboženském pojetí odkazuje k působení Ducha svatého na jednotlivce a vliv tohoto působení na jeho život. (srov. VOJTÍŠEK, DUŠEK, MOTL 2012: 10)

V průběhu historie byl však pojem „spiritualita“ z původně náboženského zázemí oddělen. Stal se pojmem vyjadřujícím duchovní zkušenost jako obecný lidský jev. Spiritualita je často spojována s hloubkou, tajemstvím, láskou, inspirací, meditací a kontemplací. (srov. NĚMEČKOVÁ 2016: 46) Rozšíření pojmu spiritualita souvisí v Evropě ve druhé polovině 20. století s alternativní mimocírkevní religiozitou a s krizí náboženských institucí. (srov. VOJTÍŠEK, DUŠEK, MOTL 2012: 10)

V nových proudech se spiritualita dle WILD (1997:109) projevuje ve čtyřech dimenzích:

1. jako planetární vědomí
2. jako mystické spojení s přírodou
3. jako psychická hlubinná dimenze
4. jako náboženský pocit sounáležitosti. “

Spiritualita neboli „duchovní zaměření“ je často aktéry užívajícími toto označení vyobrazována v opozici k religiozitě, která je v užším smyslu participanty spojována pouze s členstvím, nebo částečnou příslušností k církevním institucím. Spiritualita v tomto smyslu je označením osobní zbožnosti či schopnosti a možnosti transcendence, která je individualizované či subjektivizované povahy. (srov. LUŽNÝ, NEŠPOR 2008:144)

1.4 Posvátno

Posvátno je označením domnělé transcendentní reality, která může mít podobu Boha, božstva, bytosti, neosobní síly, nadosobního ideálu, jsoucna apod. Posvátno je něco, co člověka přesahuje. Posvátné je opakem profánního. (srov. VOJTÍŠEK, DUŠEK, MOTL 2012: 15) Pro posvátno dále existují výrazy jako „*prožitek nadpřirozena*“, „*setkání se svatým*“, „*nebo „pocit transcendentna*“ (srov. PADEN 1992: 86).

PADEN (1992:85) odkazuje na religionisty, jako byl například Mircea Eliade, pro které je hlavní podstatou náboženství posvátno. Posvátno se zde vztahuje k hlavním objektům, kterým věřící přisuzují nadlidskou moc a sílu, vzbuzují respekt a otevírají dveře do transcendentních sfér. Termín „posvátno“ (numinosum) zavedl německý teolog a religionista Rudolf Otto, když jej použil ve stejnojmenné knize (Das Heilige – Posvátno) k popisu toho, co se vymyká běžnému racionálnímu poznání (srov. OTTO 1998: 21).

K posvátnu lze přistupovat z pohledu nadpřirozené hodnoty přisuzované určitým objektům, nebo z pohledu síly, kterou se lidé cítí být osloveni a kterou prožívají jako tajemnou a skutečnou. V souvislosti s různými kulturami se může jednat o posvátný text, boha, významnou osobnost, rituál, instituci, přírodní úkaz, místo atd. (srov. PADEN 1992: 86)

Posvátnost neboli jinakost určitých skutečností nevnímají pouze příslušníci nějakého společenství, ale i jednotlivci, kteří nemusí být nábožensky nebo duchovně založeni. Pro jednotlivce může být posvátné např. místo a čas odkazující k určitému zážitku nebo vzpomínce, která je pro něj jedinečná a vnímá ji jako přesahující. (srov. VOJTÍŠEK, DUŠEK, MOTL 2012: 15)

1.5 Religiozita a její druhy

Česky můžeme religiozitu vyjádřit též náboženskostí, která je souhrnným výrazem pro náboženské cítění, postoje a chování. „*Religiozita se může orientovat na transcendentní představy, náboženské předpisy, světské obsahy nebo čistě vnitřní psychické prožitky. Religiozita ovlivňuje vnímání, myšlení a jednání.*“ (JANDOUREK 2007: 203 –204) Ze sociologického hlediska se jedná o sociální kvalitu jedince či skupiny, kterou lze zachytit empiricky vymezenými a sledovatelnými znaky a vlastnostmi. Na jejich

základě můžeme lidi rozdělit na nábožensky orientované (religiózní) a lidi nenáboženské (nereligiózní). (FORET, M. 2017[cit. 2023- 03- 08])

Religiozitu lze podle HAMPLOVÉ (2013: 28) sledovat pomocí 2 konceptuálně lišících se os, které jsou zároveň neoddělitelné. Jedná se o míru institucionalizace a obsahů náboženské víry. Míra institucionalizace souvisí se spojením religiozity s církevními institucemi, organizovaným hnutím či náboženskou společností. Rozlišujeme zde religiozitu institucionální a deinstitutionalizovanou.

Z hlediska obsahu víry můžeme religiozitu rozlišovat na tradiční, založenou na křesťanské tradici, neboli oficiální věrouce tradičních církví a alternativní, která stojí mimo oficiální věrouku tradičních historických náboženství a církví. (srov. tamtéž: 28)

1.5.1 Tradiční religiozita a institucionalizovaná religiozita

Tradiční religiozita je sociálními vědami často spojována s náboženskými institucemi, v českém kontextu tedy s církevním křesťanstvím. Mezi indikátory institucionalizované religiozity patří členství v církvi, účast na bohoslužbách, počet pokřtěných, finanční podpora církevních organizací a charitativní aktivity. Sociologie zabývající se institucionalizovanou religiozitou se zabývá jak chováním jedinců ve vztahu k víře a církvi, tak chováním samotných církevních institucí. (srov. HAMPLOVÁ 2013: 29)

Míra existence se u institucionalizovaného náboženství měří snadněji než u alternativní religiozity. Náboženské vyznání je v Čechách většinou zjišťováno např. při sociologických výzkumech nebo při sčítání lidu sebedeklarací. Při měření institucionalizované religiozity, bychom měli mít na paměti, že formální statistiky nemusí přesně vypovídat o podobě skutečné religiozity dané společnosti a je potřeba je doplnit údaji například o náboženských postojích a aktivitách. (srov. HAMPLOVÁ 2013: 30)

Německý sociolog Detlef Pollack navrhuje rozlišení tradiční religiozity na již zmíněnou institucionalizovanou a nově na privatizovanou. Přičemž privatizovaná forma religiozity by měla být spojována v první řadě s vírou v Boha obecně, do které patří i víra v duchovní a životní sílu jako základ existence a dále s mírou osobního vnímání své vlastní religiozity. (srov. VÁCLAVÍK 2010: 141)

1.5.2 Alternativní a deinstitutionalizovaná religiozita

Alternativní religiozitou je označována religiozita netradiční, často privatizovaná a individualizovaná. Sociologické vědy se v tomto směru potýkají s velkou terminologickou a konceptuální nejednotností. Můžeme zde hovořit o alternativní religiozitě, spiritualitě, okultismu, magii, ezoterické víře nebo individualizované spiritualitě. Typickým znakem alternativní religiozity je sloučení různých náboženských a kulturních prvků do jednoho celku, seberealizace, sebevyjádření a nízké morální požadavky na jedince bez nutnosti podřizování se vnější autoritě. (srov. HAMPLOVÁ 2013: 31 - 32)

Měření alternativní religiozity se ukazuje jako velmi obtížné. Empirické výzkumy obvykle pracují s širokou škálou odlišných představ o existenci nadpřirozena a s ním spojenými aktivitami. Používají se zde označení jako alternativní religiozita, magie, mystika nebo okultismus. Nejčastěji se jedná o jevy, jako je víra v horoskopy a hvězdná znamení, účinnost amuletů a talismanů, reinkarnaci, věštění budoucnosti, hnutí New Age, působení zesnulých předků a zájem o východní medicínu a homeopatii. (srov. tamtéž: 32)

Alternativní religiozita bývá také označována jako „tekutá víra“. Toto adjektivum poprvé použil polský sociolog Zygmunt Bauman. Podle něj dochází k rozpouštění všech omezení v naší společnosti, v jehož důsledku se přesouváme z éry předem přidělených „referenčních skupin“ do éry „univerzálního vyrovnání“. Omezeními jsou myšleny jakékoliv pevné vzory nebo konfigurace, které postupně přestávají platit a být samozřejmostí. Vzorů je příliš mnoho a jsou často v rozporu a tím se z nich vytrácí velká část nátlakem podmanivé a donucující síly (srov. VÁCLAVÍK 2010:162).

1.6 Faktory ovlivňují religiozitu

1.6.1 Věk

Jedním z nejzásadnějších faktorů ovlivňující míru a především formu religiozity člověka je věk. Sociologická šetření a sčítání lidu ukazují, že v české společnosti, v níž převažuje křesťanství, je náboženství spíše záležitostí starší generace, která se častěji hlásí k náboženské víře, chodí na bohoslužby a identifikuje se s viditelnými prvky křesťanství. Účast mladé generace na bohoslužbách je oproti tomu v důsledku úbytku mladých lidí z tradičních církví velmi nízká. Sčítání lidu v roce 2001 uveřejněného v knize HAMPLOVÉ a ŘEHÁKOVÉ (2008: 35) ukazuje, že se k náboženskému vyznání hlásilo přes 60 procent respondentů ve věku nad 60 let, mezitím co ve věkových kategoriích do 40 let se jednalo přibližně pouze o 20 procent. Rozdíly v religiozitě mezi věkovými skupinami sociologové vysvětlují třemi procesy: procesem stárnutí, generačními změnami a religiozními proměnami (srov. HAMPLOVÁ 2013: 84).

Změny v religiozitě související s procesem stárnutím a životním cyklem lze vysvětlit tím, že lidé ve druhé polovině života svůj život hodnotí a snaží se dát svému životnímu příběhu smysl, vyrovnat se s myšlenkou vlastní smrti, kterou můžou doprovázet úvahy o posmrtném životě. Svou roli může sehrát i určité sociální vyloučení seniorů z moderní společnosti a s ním spojené pocity méněcennosti, bezvýznamnosti a ztráta identity, vedoucí k hledání smyslu a hodnoty v náboženské víře. Longitudinální zahraniční výzkumy na základě pozorování stejných lidí po dobu několika let toto vysvětlení však vyvrací, protože největší zájem o náboženské otázky je pozorován v období hledání vlastní identity, kterým je období puberty a adolescence (srov. HAMPLOVÁ 2013: 84).

Za to, co se skrývá za rozdíly v míře religiozity mezi mladší a starší generací, považují longitudinální výzkumy spíše generační změnu. Proces generační změny je spojen se socializací. Můžeme říci, že dnešní generace starších se o náboženské záležitosti zajímá z důvodu, kterým není vyšší věk, ale z důvodu, že byla socializována k alespoň částečné účasti na bohoslužbách, svátcích a náboženská výuka ve školách pro ni byla samozřejmostí. Převážná část mladší generace oproti starší dnes vyrůstá bez znalosti náboženských tradic. Náboženství je dnes vyučováno pouze jako nepovinný předmět, který se na státních školách vyučuje nejčastěji v podobě zájmového kroužku. (srov. tamtéž: 2013).

Pokud bychom se ve výzkumech zaměřili pouze na podíl návštěvnosti bohoslužeb rozdělený podle věku, mohli bychom říci, že v Čechách náboženské vyznání postupně i se staršími ročníky mizí, to by se ale vztahovalo pouze k tradiční institucionalizované religiozitě. Faktor věku v souvislosti k religiozitě je komplikován proměnami formy religiozity. Mladí lidé se pouze přesouvají od religiozity tradiční k religiozitě a spiritualitě alternativní (srov. HAMPLOVÁ 2013: 87).

1.6.2 Pohlaví

V české společnosti jsou zřejmé velké odlišnosti v podílu mužů a žen hlásících se k náboženskému vyznání. Výzkumy ukazují, že ženy jsou oproti mužům ve víře v Boha a v nadpřirozené fenomény obecně religióznější. Hamplová udává příklad ze Sčítání lidu z roku 2001, kdy se k náboženství hlásilo o půl milionu více žen než mužů a ve všech věkových kategoriích vykazovaly větší religiozitu. V rámci pohlaví lze zmínit vysokou úroveň feminizace českých církví a náboženských institucí. Počty žen jsou ve většině církevních institucí (vyjma římskokatolické církve) v porovnání s muži dvojnásobné, z čehož nejvíce feminizovanou je Církev československá husitská (srov. HAMPLOVÁ 2013: 90).

Sociální vědy se snaží vysvětlit větší otevřenost žen vůči náboženství a víře. Někteří sociologové připisují vyšší religiozitu žen jejich nižšímu postavení na trhu práce. V souvislosti s tímto úhlem pohledu by měly hrát roli dva procesy. První je vysvětlován tak, že ženy, které jsou doma s dětmi, mají více času na církevní a náboženské aktivity. Druhý zdůrazňuje význam rozdílů ve výchově a socializaci, přičemž ženy jsou tradičně vychovávány k péči o druhé, podřízenosti a důrazu na expresivní emocionální hodnoty, což podporuje jejich náboženskost. Všechny tyto teorie je však obtížné empiricky prověřit a doložit (srov. HAMPLOVÁ, ŘEHÁKOVÁ 2008: 37).

Michael D. Quesnell ve svém výzkumném projektu, jehož účastníky byla česká mládež, též zaznamenal velké rozdíly v postojích chlapců a dívek. V této části budou zmíněny postoje k otázkám týkající se církve a nadpřirozených úkazů. Pokud jde o vztah k církvi a její roli ve společnosti, zdá se, že české dívky mají k církvi pozitivnější a vstřícnější vztah, více si přejí náboženskou výuku ve školách a mají větší zájem o účast na církevních obřadech. Největší rozdíl mezi respondenty byl zaznamenán u otázky, zda by respondenti chtěli mít svatbu v kostele, se kterou více než polovina dívek souhlasila. Chlapci označovali církev převážně za nudnou a ve všech položkách značících nepříliš důležitou a významnou roli církve, měli oproti dívkám vyšší skóre (srov. QUESNELL 2002: 68).

Výzkum dále zkoumal víru v nadpřirozené jevy. Chlapci dosáhli vyššího skóre u položky týkající se víry v ďábla a ukázalo se, že mají větší strach chodit sami do kostela. Stejně skóre chlapců i dívek bylo zaznamenáno u položky víry v černou magii. Na druhou stranu oproti chlapcům dívky výrazně více věří horoskopům, předpovídání budoucnosti kartářkou, možnosti vyvolávání duchů zemřelých a duchům obecně, což lze pokládat za větší citlivost dívek vůči nadpřirozeným jevům. Dále více dívek věří v možnost vyléčení za pomoci nadpřirozena a byl zmíněn i větší strach z chození na hřbitov bez doprovodu (srov. QUESNELL 2002: 172).

2 Moderní česká společnost a religiozita

V této části se budeme zabývat postoji české společnosti k religiozitě. K jejich propojení s výzkumnou částí této práce bude v první řadě vyložen proces sekularizace v evropském kontextu, poté se budeme zaměřovat konkrétně na historické kořeny, projevy a důsledky české (post)sekularity a v neposlední řadě zde bude objasněn současný pohled české společnosti na religiozitu.

2.1 Sekularizace

Význam slova sekularizace se původně vztahoval ke snaze o odstranění světské moci církve a s ním spojeným vyvlastňováním církevního majetku. Poprvé byl termín použit během jednání o Vestfálském míru v roce 1648. Evropské osvícenství k němu dodalo racionalistickou kritiku náboženství a jeho sociálních reprezentací, což vedlo k hodnocení náboženství jako přežitku dob minulých (srov. NEŠPOR, LUŽNÝ 2007: 78). Sekularizace jako vědecká otázka o poklesu významu náboženství se začala objevovat jako jeden z hlavních problémů sociálních věd v polovině 20. století (srov. HORÁK 2015: 24). Současné výklady sekularizačního procesu většinou vychází z interpretací podaných zakladateli sociologie náboženství Emilem Durkheimem a Maxem Weberem, kteří ve svých dílech zmiňují „úpadek role, místa a významu náboženství“, který chápou jako komplementární proces, skládající se z přizpůsobování náboženských skupin současnému světu a z odmítání jistých prvků náboženství samotnými lidmi (srov. VÁCLAVÍK 2010: 31).

Z těchto předpokladů o vztahu mezi modernitou a obecným poklesem významu náboženství přímo či nepřímo vychází v šedesátých letech 20. století Bryan Wilson, Peter L. Berger a Thomas Luckmann, kteří bývají považováni za průkopníky sekularizační teze a jsou jimi rozpracovány hlavní sekularizační teorie (srov. HORÁK 2015: 24). Některé koncepce považují sekularizaci za jeden ze základních procesů modernizace. S modernizací jsou spojeny především procesy industrializace a urbanizace. Předpokladem všech teorií modernizace je myšlenka substancionálního rozlišení „moderní“ společnosti a společnosti „tradiční“. Hlavními rysy tohoto rozlišení jsou míra industrializace, využívání vyspělých technologií, vyspělý vzdělávací systém, gramotnost, urbanizace a v neposlední řadě sekularizace (srov. VÁCLAVÍK 2010: 30).

Před industrializací bylo náboženství v Evropě všudypřítomné. Obyčejný člověk žil svůj život v úzkém vztahu s církví, byl pokřtěn, chodil na bohoslužby a uzavřel sňatek. S počátkem industrializace a s ní související urbanizací se společnost začala dělit na uvědomělé aktivní věřící a ty, kteří víru opustili. I přes velké odlišnosti zemí v Evropě jsou výsledky týkající se měřitelných ukazatelů religiozity podobné. Mladší generace jsou všude méně religiózní, než generace jejich rodičů a účast na církevním životě klesá. Lidé využívají své autonomie a volí si svůj náboženský a filosofický směr podle svého. Sekularizace je jev spojený se svobodou v rozvinutých demokratických zemích západního světa, a dokud se bude zvyšovat kulturní autonomie jednotlivců, je nezvratná (srov. CHADIMA, KAPPL, ŠTĚCH 2015: 8 - 11). T. Luckmann je na rozdíl od Wilsona a Bergera ve své teorii přesvědčen, že religiozita je antropologickou konstantou a nějakou formu náboženství lze nalézt v každé moderní evropské společnosti, pouze jde o to jakou. V tomto případě vývoj nevede k zániku náboženství, ale změně jeho formy (srov. HAMPLOVÁ 2013: 15).

Zastánci sekularizační teze používají ve své teorii především data kvantifikovaná a v sekularistické tezi vychází z pozitivistického pojetí sociální vědy a s ní souvisejících paradigmat jako je teorie „modernizace“. Naproti tomu zastánci „sakralizace“ používají spíše data kvalitativní a jsou častěji spojováni s přístupy jako je například fenomenologie a interakcionismus, které souvisí s kulturním obratem sociálních věd v 60. a 70. letech (srov. VÁVRA, TICHÝ 2012:13–14). V tomto ohledu je obtížné rozhodnout, na čí straně je pravda a je zapotřebí skutečné spolupráce mezi kvalitativním a kvantitativním šetřením. Indikátory tradiční institucionalizované religiozity jsou již zavedené, používají se ve výzkumech dlouhou dobu a lze z nich vytvářet časové řady. Naproti tomu indikátory týkající se alternativní ne-církevní religiozity a spirituality je třeba stále hledat a testovat a zde je vhodnější využití metod kvalitativních (srov. tamtéž: 14).

2.2 Historické kořeny (post)sekularizace v Čechách

VÁCLAVÍK (2010: 52) a HORÁK (2015: 94) se přiklání k tomu, že kořeny současného postoje české společnosti k organizovanému náboženství sahají do 19. století, které vymezují jako počátek modernity. V našich poměrech je za zakladatele považován panovník Josef II. a jeho osvěcenská reformy, které přispěly k oslabení pozic katolické církve a upevnily její podřízenost habsburskému absolutismu. Spojení trůnu a oltáře mělo pro římský katolicismus v českých zemích dlouhodobě negativní důsledky. (srov. HORÁK 2015: 98). Až do první světové války se více než 95 % obyvatel hlásilo k římskokatolické církvi. Na jednu stranu existující, nejen církevní konkurence, růst vzdělanosti a další postosvěcenské změny vedly k prohloubení a posílení lidové zbožnosti, takže kostely v 19. století byly naplněny pravověrnými věřícími. Na druhou stranu tyto změny vyvolaly i pochybnosti a kritiku, takže na "nejcírkevnější" století můžeme právem nahlížet, jako na období zrodu moderního ateismu. (srov. HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ 2020: 52–53)

V 19. století se začalo prosazovat české národní obrození, vymezující se proti habsburské dynastii. Byl zformulován nový koncept národních dějin, který se projevoval oslavou husitské minulosti a glorifikací předkřesťanských pohanských náboženství. K pozitivnímu pohledu na husitství a odsudku římského katolicismu přispěla interpretace českých dějin Františka Palackého jako „stýkání a potýkání“ s němečtím a římanstvím. Češi se jako národ s římskokatolickou církví začali rozcházet, ale i přesto většina zůstala nadále „matrikovými“ katolíky. (srov. HAMPLOVÁ 2013: 23–24 ; HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ: 2020: 52–53)

Po rozpadu Rakouska-Uherska a vzniku samostatného Československého státu v roce 1918 opadly sociální důvody pro setrvání v římskokatolické církvi. Za národní nepřátele bylo považováno na prvním místě Rakousko z hlediska politického útlaku a z hlediska náboženského to byl Řím. Heslo „odrakoušťování“, které pro mnohé znamenalo rovněž „odřímanění“ nadále přetrvávalo. V prvních letech nezávislého státu došlo k masivnímu přestupovému hnutí, které se stalo českým specifíkem. Do prvního československého sčítání lidu v roce 1921, opustilo katolickou církev přes milion Čechů, a podobný proces se v menší míře objevil i před druhým sčítáním v roce 1930. Přestože část katolíků přestoupila k Československé (husitské) církvi, polovina z nich se přesunula do kategorie „bez vyznání“. (srov. HAMPLOVÁ 2013: 23–24 ; HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ 2020: 55) Veškerá privilegia římskokatolické církve byla novým státem zrušena. Stát se snažil o důslednou náboženskou neutralitu a v důsledku toho se mohla prosazovat skutečná náboženská pluralita, která je výsadou moderní doby. Češi se spolu s jinými národy dali na cestu modernizační sekularizace, avšak s dalekovějším předstihem, kvůli přestupovému hnutí. (HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ 2020: 55)

Nástup komunistického režimu v roce 1948 se stal zásadním zlomem v náboženské situaci a ve vztahu české společnosti vůči církvím. Komunistický režim viděl v církvích a především Římskokatolické církvi velkou překážku k definitivnímu ovládnutí společnosti. Důvodem byl velký počet katolíků, dobrá organizace a rozsáhlé zahraniční kontakty. (VÁCLAVÍK 2010: 98). Marxovo učení interpretovalo náboženství jako „opium lidstva“, protože „zakrývá utlačovatelský charakter daného sociálního systému a místo skutečného štěstí vyvolává v lidech pouze iluzi a falešný pocit štěstí, čímž revoluční třídy zbavuje jejich revolučního potenciálu“ (LUŽNÝ 1999: 33). Již zákonem z roku 1949 byl založen Státní úřad pro věci církevní (SÚC), který podřídil církve a další náboženské skupiny přísnému státnímu dozoru. Náboženské společnosti přišly o svou autonomii, jejich provoz byl omezen a byl jim zabaven veškerý majetek. Věřící byli různě šikanováni a perzekuováni za účast na bohoslužbách a církevních aktivitách. Byla zrušena většina klášterů a řeholních domů. Ze škol byla odstraněna výuka náboženství a nedílnou součástí kurikula se definitivně stal marxismus-leninismus. V polovině 50. let značně poklesl počet nově pokřtěných, stejně jako počet církevních sňatků. (VÁCLAVÍK 2010: 98–105)

Podobně jako byl tlak komunistického režimu zaměřen proti organizovaným formám religiozity, postupoval podobně i proti alternativním duchovním proudům, jakými byli spiritisté, jogíni a tajní buddhisté. Komunistický režim nepovoloval tisk tradiční ani alternativní spirituální literatury, ale nemohl zamezit jejímu kolování v samizdatu a jiným projevům náboženského či duchovního hledání, když bylo omezeno na jednotlivce. Tato situace vytvářela podmínky pro vznik individuálního zájmu o náboženské alternativy, který se projevil po roce 1989 a zároveň vedla k určitému náboženskému obrození ke konci komunistického režimu a po jeho pádu. (HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ 2020: 57)

Ve druhé polovině osmdesátých let začala komunistická vláda slábnout a přestávala fungovat symbolická a mocenskopolitická legitimizace reálného socialismu. V duchovní rovině začaly být hledány alternativy a jedním z nejsnazších způsobů byl „návrat“ k náboženství. Mladí lidé se začali zajímat o křesťanství a někteří z nich se dostali do církevních společenství, ale často jim chybělo myšlenkové zázemí a zkušenosti dětí z tradičních křesťanských rodin. Toto „mladokřesťanské“ náboženské oživení vedlo ke zvýšenému zájmu o religiozitu, ale z pohledu delšího časového horizontu nevedlo k zájmu o církve. (HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ 2020: 56, 57)

Sametová revoluce v listopadu 1989 přinesla mnoho společenských, politických a ekonomických změn, součástí kterých bylo i nové vymezení vztahu Čechů k náboženství a zároveň hledání nového místa ve vznikající pluralitní společnosti. Na počátku 90. let mnozí viděli katolickou církev jako jednoho z vítězů v boji proti komunismu. V rámci sociologických šetření v roce 1990 byla důvěra v církve s 53% na jedné z nejvyšších úrovní, avšak se ukázala pouze jako dočasná a začala opět klesat. Sčítání lidu v roce 1991 ukázalo, že nejméně 44% obyvatel se hlásilo k náboženskému vyznání, z nichž 39% se hlásilo ke katolické církvi, 40% se označilo jako „bez vyznání“ a zbylých 16% odmítlo na otázku odpovědět. (VÁCLAVÍK 2010: 130, 135) V české společnosti nadále pokračovaly sekularizační trendy: hodnotový a behaviorální individualismus, odpor a nedůvěra k vnějším autoritám, nechuť k organizacím a nízká míra angažovanosti. Zájem o náboženství, který byl motivovaný politicky a protestně rychle opadl a individualizované duchovní směřování vedlo k opuštění tradiční institucionalizované religiozity směrem k alternativnějším formám religiozity. (HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ 2020: 58)

2.3 Současná víra a „neviditelné náboženství“ české mládeže

Česká společnost se v současné době vyznačuje velkou pluralitou světonázorových a duchovních zaměření, věr a pověr (srov. HAMPLOVÁ 2013: 36). Z dat sociologických výzkumů v současnosti vyplývá, že většina Čechů nevěří v existenci Boha. ISSP 2008 ukazuje, že v oblasti spojené s tradiční křesťanskou religiozitou převládá víra v posmrtný život mezitímco představa existence ďábla a pekla je zastoupena nejméně. Křesťanství v české společnosti má velmi nízkou podporu, avšak až nadprůměrnému souhlasu se těší alternativní religiozita a magické fenomény. Především mezi mládeží značně převládá víra v horoskopy, funkčnost talismanů a schopnosti léčitelů a věštců. (srov. HAMPLOVÁ 2013: 62, 76, 81)

Na velmi nízkou míru tradiční religiozity v Čechách odkazuje Kombinovaný index religiozity vytvořený výzkumným střediskem Pew Research Center 2018. Na žebříčku 34 zemí Evropy obsadila Česká republika společně s Dánskem předposlední 32. místo s počtem 8% vysoce věřících, níže se zařadilo pouze Estonsko. Přičemž 73% české mládeže se nehlásí k žádnému náboženskému vyznání. V otázce účasti na bohoslužbách mimo svatby a pohřby, odpovědělo 67% mladých Čechů, že se jich neúčastní prakticky nikdy. V porovnání s Polskem, Maďarskem a Slovenskem, kde se podíl odpovědi „prakticky nikdy“ objevuje průměrně ve 33 % je český přístup velmi výjimečný (srov. JUNGWIRTH, KRATOCHVÍL, BUCHTÍK 2021: 34).

V souvislosti s alternativní religiozitou a odmítáním tradičního církevního náboženství můžeme v současné české společnosti mluvit o „neviditelném náboženství“. Zakladatelem této koncepce je již zmiňovaný Thomas Luckmann a jeho přesvědčení, že nedochází k zániku náboženství, ale pouze ke změně jeho podoby. V dnešní moderní společnosti určují většinu chování subjektivní preference. Člověk si vybírá partnery, přátele, zboží, služby a též prvky náboženství podle svých vlastních představ a vytváří si svůj vlastní symbolický svět. (srov. HAMPLOVÁ 2013: 16)

Pokud mluvíme o „neviditelném náboženství“ a chápeme náboženství funkcionálně, můžeme za něj pokládat i okultismus, mystiku, astrologii a tzv. „kvazináboženské představy“ jakými může být i touha po štěstí. Sociologické výzkumy postojů české mládeže k náboženství a nadpřirozenu ukazují, že počet mladých lidí, které můžeme označovat za nábožensky založené, neboli „hledající“ i přesto, že nepatří ke členům církve či náboženské společnosti, stále přibývá. (srov. KAPLÁNEK 1999: 29–30)

3 Víra a mládež

Práce se v praktické části zabývá religiozitou „mladých dospělých“. V této části bude tato cílová skupina vývojově vymezena a budeme se zde zabývat také sociálním prostředím, které je v procesu formování religiozity mladého člověka velmi důležité. Nakonec bude objasněn fenomén ateismu a jeho významné místo mezi českou mládeží.

3.1 Vymezení věkové skupiny „mládež“

V odborné literatuře pro slovo „mládež“ neexistuje jednoznačná definice. Mládí můžeme definovat z hlediska sociologie, kultury a psychologie.

Sociologicky můžeme mládím označovat období mezi dětstvím a dospělostí. Věková hranice mládí se stanovuje těžko. Počátkem může být například dokončení základní školy a koncem nastoupení do zaměstnání, uzavření sňatku, či založení rodiny. (srov. JANDOUREK 2007: 160).

Z kulturního hlediska „vytváří mládež „kulturní podskupinu“ s vlastními normami a pravidly jednání, která se odlišuje od světa dospělých.“ (KAPLÁNEK 1999: 15)

Psychologicky je mládí fází přerodu a hledání smyslu. Mládí je emočně labilní a dynamickou životní etapou, ve které si člověk vytváří svůj vlastní životní styl, učí se řešit mnoho těžkých úkolů, nových situací a získává svojí identitu (srov. KAPLÁNEK 1999: 14).

Podle VÁGNEROVÉ (2000: 209) období dospívání začíná kolem 11 let a končí ve 20 letech dosažením dospělosti. První fázi nazývá pubescencí, jedná se o období dospívání mezi 11. a 15. rokem. V této fázi se mění všechny složky osobnosti. Vedle tělesného dospívání spojeného s pohlavním dozráváním dochází ke změně způsobu myšlení. Jedinec rozumí pojmům jako dobro, zlo, duchovno a je schopen jasně odlišit své já od okolí (srov. HOLM 1998: 82) Dokáže uvažovat abstraktně, začíná se osamostatňovat a vrstevníci, se kterými se do určité míry identifikuje, jsou pro něj velmi důležití. Významným sociálním mezníkem je ukončení povinné školní docházky a volba dalšího profesního směru. Druhou fází Vágnerová nazývá adolescencí, probíhající s určitými individuálními obměnami od 15 do 20 let. V tomto období dochází k proměnám osobnosti, jedinec získává nové sociální role a vytváří si svou vlastní kulturu. Mění se vztah k víře na základě rozvoje abstraktního myšlení a existencionální motivy začínají nabývat na významu. Jde především o hledání životního smyslu, hledání platných trvalých hodnot a potřebu přesahu vlastního života (srov. VÁGNEROVÁ 2000: 273).

Říčan ve své knize zmiňuje Eriksonovu teorii osmi stadií psychického vývoje. Erikson zahrnuje do období adolescence i období pubescence a nazývá jej stádiem identity. Toto stadium často pokračuje i po dvacátém roce, z důvodu vysokoškolských studentů, kteří jako osobnosti dozrávají později. Identita znamená v češtině totožnost a ŘÍČAN (2007: 245) ji definuje jako „zažitou odpověď na několik nejosobnějších a nejbyťostnějších otázek: *Kdo opravdu jsem ve svém čase mezi narozením a smrtí? Jaký jsem? Co pro mě znamená být mužem či ženou, být přítelem – a také soupeřem, ba i nepřitelem? Na čem mi v životě záleží a co dokážu? Kam patřím? V co opravdu, autenticky věřím? Jaký je smysl mého života?*“

Prožitek zmatení pod velkým množstvím nejrůznějších otázek dospívající formuje. V tomto období je nutné experimentovat, mnohé odmítat a opustit jistoty z dětství, které si s sebou nelze přenést do dospělosti (srov. ŘÍČAN 2007: 246).

3.2 Sociální prostředí a předávání víry v rodině

Narození člověka je prvním okamžikem, ve kterém se utváří jeho vztah se společností. Pomocí procesu socializace člověk postupně rozšiřuje své interakce a povědomí s větším okruhem osob a prostředí, učí se žít ve společnosti a stává se sám sebou. Společensví představuje ve vztahu k jedinci roli pečovatele a ochránce v podobě rodiny, příbuzných a okolního prostředí (srov. VÁCLAVÍK 2010: 20).

V procesu formování osobnosti mladého člověka je velmi důležitá rodina, ve které žije. V posledních letech došlo v Čechách a v Evropě celkově k významným změnám ve vnímání rodiny a jejímu vymezení v rámci společnosti. Rodina, byla dříve považována spíše za objekt, ve kterém se promítaly společenské, politické a další změny. Naproti tomu dnes je rodina vnímána jako nezávislá samostatná jednotka (srov. QUESNELL 2002: 24). Náboženská výchova v rodině pod vlivem individualismu a svobodné volby slábne, avšak její význam z hlediska religiozity potomků dále trvá. Náboženská socializace a religiozita rodičů je podle Nešpora jedním ze zásadních faktorů religiozity jejich dětí, nikoli však absolutní (NEŠPOR, Z. in TICHÝ, VÁVRA 2012: 28).

Podle dat z výzkumu ISSP náboženství 2008 VÁVRA a TICHÝ (2012: 41) uvádí, že o dědění religiozity v rodině můžeme mluvit s ohledem na tradiční a institucionalizovanou religiozitu. Ve výzkumu se nejzásadnějším faktorem, který má vliv na předávání náboženství v rodině, ukázala náboženská praxe, ke které byli jedinci v dětství vedeni. Současně vliv na předávání religiozity má i celkové rodinné a sociální klima. Nová alternativní religiozita se jako součást dědění neobjevila, neboť se rozšířeným sociálním jevem stala až po roce 1989 a její přenos bude možné zkoumat až po několika letech.

Analýzy dat DIN 2006 též naznačují, že návštěvnost bohoslužeb v dětství ovlivňuje pravděpodobnost víry v prvky křesťanství, ale zároveň i víry spojené s netradiční religiozitou. Z dat vyplývá, že lidé vyrůstající v katolickém prostředí věří ve fenomény alternativní religiozity podobně jako lidé vyrůstající v rodinách bez náboženského vyznání. V současnosti je možné vyzorovat, že lidé, kteří se označují za křesťany, převážně neodmítají existenci jiných typů nadpřirozena. ISSP 2008 ukázalo, že za „čistě křesťany“ bylo možné označit méně než 1% respondentů (srov. HAMPLOVÁ 2013: 78).

Na utváření identity člověka má kromě rodiny vliv i vzdělávací systém, kde si mladí lidé vytvářejí důležité vztahy mimo domov, komunikují s vrstevníky i dospělými. Ve školním prostředí dochází k působení sociálních faktorů a dochází ke změně osobnosti. (srov. QUESNELL 2002: 24). Školní výchova a vzdělávání probíhá pod dohledem sekularizovaného státu a ve většině Evropy je náboženská výchova dobrovolným rozhodnutím rodičů. Výchova dětí se postupně přesouvá na pedagogy, učitele, vychovatele, trenéry a další subjekty. Od učitelů se očekává, že pomohou dětem nalézt „smysl života“ (srov. CHADIMA, KAPPL, ŠTĚCH 2015: 38 –39).

3.3 Ateismus mezi českou mládeží

Česká republika je známá jako jedna z nejvíce sekularizovaných zemí světa. Implicitní religiozita české společnosti, která má své hluboké kořeny v historii, vede k upřednostňování substancionální definice náboženství před funkcionální. To má za příčinu stálé sebepotvrzování deklarativně nenáboženské a protináboženské situace (srov. JOZEFČIAKOVÁ 2005: 86).

Ateismus je v obecném slova smyslu označením pro neuznávání, popírání, nebo odpor vůči Bohu, nebo náboženství, případně proti „pravému náboženství“. (srov. EBEROVÁ, A. 2020 [cit. 2023-03-10].<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ateismus>)

Postoj známý jako ateismus má v české společnosti zejména mezi mladou generací významné místo a spousta mladých lidí se za ateisty považuje. Je třeba říci, že tento postoj u většiny z nich není výsledkem osobního hledání a svobodného rozhodnutí, ale jde spíše o přijaté přesvědčení jejich rodiny a širšího sociálního prostředí. Z kvalitativního hlediska lze tento postoj označovat spíše agnosticizmem (srov. MARTINEK 2006: 77).

Příčiny prožitkově oslabující náboženství můžeme vidět v moderním životním stylu mladých lidí. Jsou to především: ztráta přímého kontaktu s přírodou, celková přesycenost jedinců mnoha podněty, skrývání smrti a nemocí za zdmi institucí, znalost zákonitostí jevů dříve připisovaných bohům, nedostatek ticha a samoty, oslabení představivosti, stále rozmanitějším množstvím psychofarmak a psychotropních látek a možnosti vylepšování svého těla pomocí plastické chirurgie. (srov. ŘÍČAN 2007: 24)

Velká část populace označující se za „nevěřící“, má svou osobní představu Boha, rozdílnou od té církevní a ztotožňuje ji s jinou formou posvátna, kterým může být nějaká vyšší síla, osud apod. Sociologické výzkumy, které se více než na příslušnost k církvi zaměřují na religiozitu, ukazují, že striktní náboženské postoje a striktní ateismus jsou dva opačné extrémy, které zastává je malé procento Evropanů. Velká část lidí se považuje za duchovně smýšlející, je si vědoma svých náboženských potřeb a má svou vlastní představu o transcendentnu. (srov. NEŠPOR, LUŽNÝ 2007: 131)

Přestože pojem „náboženství“, často automaticky spojovaný s křesťanstvím, má v české společnosti především negativní význam. Sociologické studie české religiozity ukazují, že míra ateismu v naší společnosti je nízká (srov. HAVLÍČEK, KLINGOROVÁ 2020: 58). Podle Hamplové „náboženství“ vyvažuje spiritualita. Podotýká také, že výzkumy posledních let ukazují, že to, co Češi většinou popírají, je tradiční religiozita, ale víra v nadpřirozeno či magii není Čechům vzdálená. A naopak, pokud jde o astrologii nebo léčitelství, naše společnost patří k nejnábožnějším v Evropě. (srov. HAMPLOVÁ 2000: 53)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Kvalitativní výzkum druhů religiozity u dnešní české vysokoškolské mládeže

4.1 Kvalitativní výzkum

ŠVARŤÍČEK A ŠEĐOVÁ (2007: 17) shrnují ve své knize kvalitativní přístup jako „proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.“

4.2 Výzkumné cíle a základní výzkumná otázka

Výzkumnými cíli mé práce bylo pomocí polostrukturovaných rozhovorů zjistit, jaké jsou postoje respondentů k víře, co pro ně víra znamená a jakou roli hraje v jejich životech. Dále se zaměříme na jejich zkušenosti s nadpřirozenem a konkrétní jevy, kterým věří. To vše nám pomůže v nalezení odpovědi na hlavní výzkumnou otázku: *Jaké druhy religiozity můžeme objevit u dnešní vysokoškolské mládeže ve věku 18–23 let?*

4.3 Použité výzkumné metody

Podkladem rozhovoru bylo na základě hlavní výzkumné otázky, sestaveno 5 souvisejících výzkumných otázek, na které byli respondenti dotazováni. Výzkum byl s respondenty veden formou polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory byly po celou dobu nahrávány na hlasový záznamník a odpovědi respondentů byly následně doslovně přepsány (viz. Přílohy II–IXXX)

4.4 Cílová skupina respondentů

Cílovou skupinou respondentů se stali vysokoškolští studenti převážně Jihočeské university ve věku 20–23 let. Studenti vysokých škol spadají do skupiny, která je pro tuto práci klíčová a tou je „mládež“. Respondentů bylo celkem 12 a jejich výběr byl zcela náhodný. Většinu respondentů na základě individuálního zájmu o účast tvořily dívky.

4.5 Metody analýzy rozhovorů

Pro analýzu rozhovorů kvalitativního výzkumu je v práci použita metoda zakotvené teorie (grounded theory method, dále GTM), která je jedním z nejvyužívanějších postupů k vyhodnocení získaných výzkumných dat. Hlavním cílem zakotvené teorie je vytvoření teorie zkoumaného jevu. Tento přístup je založen na vytváření teorií pevně zakotvených v datech, ale nejde pouze o metodu analýzy dat, ale o komplexní přístup, který řídí výzkumný proces od hledání výzkumné otázky až po publikaci výsledné teorie a jejím případném dalším rozvíjení. (srov. ŘIHÁČEK, HYTYCH 2013: 44–45)

V první fázi analýzy je provedeno „otevřené kódování“ odkazující na otevřený přístup výzkumníka k objevování nových významových jednotek. Při otevřeném kódování je v odpovědi respondenta nalezena tzv. významová jednotka pojící se k výzkumné otázce. Jednotky jsou následně označeny a stručně pojmenovány a tvoří tzv. kódy zachycující podstatu konkrétních jevů či událostí. Kódy by měly být abstraktní a vyjadřovat všeobecně platný princip, zkušenost, nebo myšlenku, která by mohla být v určité podobě nalezena i u jiných respondentů. Kódy jsou mezi sebou v průběhu analýzy neustále porovnávány. (srov. tamtéž: 48)

Ve druhé fázi jsou mezi kódy hledány souvislosti, které jsou zde uvedeny do kontextu tzv. kategorií. Hlavní kategorie, ze kterých budeme vycházet v následujícím vyhodnocování rozhovorů, jsou uvedeny v tabulce (viz. Přílohy XXVI–XXX) vyznačeny tučně a vyplývají z podstaty výzkumných otázek. Na základě spojitosti mezi kódy jsou vytvořeny podkategorie, které jsou vypsány do tabulky odpovědí respondentů (viz. Přílohy XIV–XXV). Podkategorie jsou tvořeny na základě souvislostí mezi koncepty – může se jednat například o příčinu, následek, umožňují podmínku, fázi určitého procesu atd. Při analýze vztahů mezi podkategoriemi musíme vycházet z uvedených dat a nemůžeme si je propojovat pouze na základě své úvahy – tato fáze je nazývána teoretickým kódováním (srov. tamtéž: 51). V této fázi je potřeba vztah mezi jednotlivými koncepty podrobněji specifikovat.

V následující fázi je na základě dílčích konceptů a vztahů formulována výsledná teorie, která v této práci bude představovat odpověď na hlavní výzkumnou otázku. Tato teorie může být na základě rozšíření výzkumu o další respondenty dále upravována.

Jako poslední bude provedena diskuse, která má za cíl porovnat zjištění vyplývající z odpovědí respondentů a výslednou teorii s teoretickou částí práce.

4.6 Vyhodnocování rozhovorů

Každý odstavec je zde pojmenován podle určených hlavních kategorií. Na základě podkategorií jsou v této části postupně vzájemně porovnány a vyhodnoceny výpovědi respondentů na jednotlivé otázky. Jednotlivé výpovědi a podle kategorií vytvořené tabulky jsou v této práci uvedeny v Přílohách.

Víra v životě jednotlivce

U většiny respondentů se na otázku víry hojně objevovala odpověď ve formě „něco, čemu věříš“ nebo „něco, v co věříš“. Dále však byly odpovědi rozvinuty různě.

Nejvíce respondentů se shodlo, že víra představuje v našich životech pomoc. Konkrétně se tato odpověď objevila u respondenta a respondentek 1, 2, 3, 5, 10 a 11. Jednalo se o pomoc z různých hledisek. U respondentky 1 o pomoc v případě, když při nás zrovna nikdo jiný nestojí, u respondentky 2 o pomoc při dosahování životních cílů, u respondentů 3 a 5 o pomoc z obecného hlediska – víra jako „něco, co nám v životě pomáhá“. Respondentka 10 zmiňovala pomoc při překonávání problémů a překážek v jejím životě. Respondentka 11 neuvedla přímo pomoc, ale očekávané zlepšení situace.

Dále byla víra respondenty spojována s udáváním směru našeho života a vedením k pomyslnému cíli, což můžeme vidět v odpovědích respondentek 1, 6 a 10, přičemž respondentky 6 a 10 popisují víru jako zdroj síly. Ve víře vidí část respondentů dále životní jistotu a oporu. Pozitivní vliv víry na život jednotlivce je možné v určitém smyslu najít ve většině odpovědí respondentů, ale přímo jej zmínily respondentky 2 a 5.

Respondent 3 zmiňuje nutnost smysluplnosti víry pro nás. Respondentka 7 si spojuje víru s důvěrou, respondentka 9 se spravedlností a respondentka 4 s láskou „věříš, protože miluješ a miluješ, protože věříš“. Respondentka 1 definuje víru, jako stav mysli. Pro respondentku 8 je víra přežitkem, který byl potřeba v dřívějších dobách z důvodu ustanovení morálních zásad a určení, co se smí a co ne.

Víru v sebe, druhé lidi, přátelství a svět kolem nás můžeme najít v odpovědích respondentek 4, 6, 9, 11 a 12. Respondentka 6 poukazuje na velkou obsáhlost pojmu a zmiňuje ji z různých pohledů, víru shrnuje jako „spirituální směs nějakých určitých přesvědčení“. Respondentka 12 poukazuje na neodmyslitelnost víry v našich životech – víra jako „něco, co tam vždycky musí být“, podobný postoj lze najít i v odpovědi respondentky 4: „bez víry nejde žít“.

Víra v nadpřirozeno

Z hlediska konkrétního náboženství jsou věřícími respondentky 1 a 10. Obě jsou katolického vyznání a věří v Boha, mají k němu úctu, vykonávají modlitby a navštěvují kostel. Respondentka 1 uvádí Boha jako bytost, která nám pomáhá a zároveň nás někdy trestá. Respondentka 10 si podobu nepředstavuje, ale vidí v něm zdroj síly. Respondentka 1 současně věří v horoskopy, které se dále objevují v odpovědích respondenta 3 a respondentek 7, 9 a 10. V případě respondentů 3 a 9 nejde o přesvědčení o pravdivosti horoskopů, ale spíše jim přijdou zajímavé.

Respondenti 3, 9 a 12 uvedli, že v nadpřirozeno nevěří. U respondentky 12 se odpověď týkala víry v nadpřirozené bytosti, ale zmínila víru v kouzlo Vánoc. Respondentky 9 a 12 uvedly jako důvod toho, proč nevěří v nadpřirozeno, neexistenci osobní zkušenosti, která by je přiměla věřit, dále obě zmínily strach z myšlenky, že by nad námi něco mohlo být. Pro respondentku 8 představuje nadpřirozeno spíše lidskou nevědomost, než skutečné nadpřirozené síly. Respondentka 2 víru v nadpřirozeno nepopřela, věří, že „něco je“, ale bylo pro ni těžké definovat „co“.

Respondentky 4, 5, 6 a 11 zmiňují vesmír, energie a sílu myšlenek. Respondentky 4 a 6 za nadpřirozeno označují nějaký vyšší systém zahrnující věci, které si nedokážeme domyslet. Bůh pro respondentky 4 a 6 představuje nějakou energii. Dále respondentky věří v čakry a krystaly. Respondentky 5 a 11 zmiňují pozitivní myšlení a s ním spojený zákon přitažlivosti a manifestaci. Respondentky se snaží pracovat s myšlenkami a dávají si pozor na to, co si přejí. U respondentky 5 a 7 se objevuje víra v amulety a talismany. Respondentka 5 zmiňuje panenku snů od tety z Guatemaly a respondentka 7 postavičku pejska pro štěstí. Respondentka 7 dále zmiňuje víru v pověry.

Mezi odpověďmi se dále objevila víra v posmrtný život, duše, minulé životy a přítomnost zesnulých mezi námi. Respondentky 4, 5, 7 věří, že po smrti není konec. Respondentka 4 a 5 dále uvádí víru v anděly a andělská čísla. Respondentka 7 zmiňuje víru v karmu a reinkarnaci.

Osud, nebo náhoda?

Více než polovina respondentů věří jak na osud, tak na náhodu zároveň. Respondenti se neztotožňují s tím, že úplně celý náš život je dopředu daný. Respondentka 12 věří, že předurčené situace se v průběhu života mění, stejně jako se mění člověk. Respondentka 6 vidí náhody jako součást osudu a osud vnímá jako souhrn náhod.

Osud byl vybrán respondentkami 2, 4 a 7. Respondentky 2 a 4 se shodují, že věci, které se nám v životě dějí, nás posouvají dál a některé z nich se opakují, protože jsme se z nich ještě nepoučili. Respondentka 4 označuje věci, které se nám v životě dějí nutností, náhody úplně zamítá. Respondentka 7 věří na osud na základě zkušenosti s předpovědí od kartářky, která se vyplnila a vnímá věci, které se nám dějí, jako předem dané.

Náhoda byla vybrána respondentkou 8, 9 a 10. Respondentkou 8 z důvodu nemoci a neštěstí, které se dějí nevinným lidem. Osud v tomhle případě na respondentku působí příliš depresivně. Respondentka 9 vnímá život jako něco, co si tvoříme sami na základě našich rozhodnutí. Respondentky 10 a 11 se řídí větou, „co se má stát, se stane“ a stejně jako respondent č. 9 věří, že život máme pevně ve svých rukou. Náhody respondentky vnímají jako něco, co se děje a nemůžeme to ovlivnit, ale zároveň si sami vybíráme, jak k nim přistoupíme. Osud ale nevyvrací.

Zkušenost s nadpřirozenem

Spirituální zážitek neprožilo 5 respondentů. U respondentů, kteří zážitek sdíleli, se zážitek často týkal snů a setkání se zesnulými příbuznými a rodinou.

Zkušenost s nadpřirozenem se u respondentek 1, 5, 6 a 12 pojí se snem. Respondentky 1 a 5 v této souvislosti popisují návštěvu zesnulého příbuzného. V případě respondentky 1 se jedná o sestru, které však nikdy nebylo vidět do tváře. Respondentce 5 se ve snu objevila babička v den, kdy ji řešila na konstelacích, jejichž technika spočívá v sestavení „modelu“ rodiny a následném „rozkrývání“ vztahů v ní. Situaci si vykládá jako jisté propojení. Respondentka 6 popisuje vlastní smrt ve snu a pocit, že nebyla ani ve snu ani v realitě. Tato zkušenost ji přiměla přemýšlet o tom, co se s člověkem děje po smrti. Respondentka 12 mívala v dětství často sny, o kterých, když se vzbudila, nevěděla, jestli jsou realita, nebo ne. V jednom ze snů viděla čerta, který ji měl odnést do prádelny, ve které se následně probudila, není si jista, zda probuzení byl pouze sen, nebo skutečnost.

Respondentky 2 a 6 mají zkušenost s nadpřirozenem ve spojení s paranormálními aktivitami. Respondentce 2 přejížděl někdo po pianu. Přisuzuje to zesnulé prababičce, která bydlela dříve v daném domě. Respondentka 6 měla dříve rodinnou restauraci v budově, kde byla dříve spalovna a slýchávala kroky na půdě.

Respondentka 4 navštěvuje setkání žen se šamankou a popisuje zkušenost, ve které bylo cílem sezení pomocí vizualizace dovést účastnice k jejich strážcům. Respondentka popisuje zjevení anděla v podobě velkého světla, ze kterého vystoupila postava. Zkušenost popisuje jako pozitivní. Na dalším setkání objevila své strážné zvíře. Respondentka č. 6 sděluje, že je citlivá na energie a na exkurzi v Terezíně je cítila velmi silně a nebylo jí fyzicky dobře.

Respondentka č. 8 uvádí zkušenost s návštěvou kineziologie z důvodu bolesti hlavy. Na základě postavení planet v den jejího narození byla odhalena příčina. Zároveň jí byl sdělen datum jisté silné vzpomínky, o které nikdy nikomu neřekla, zkušenost jí přiměla věřit nadpřirozeným věcem.

Smysl života

Respondentky 1, 2, 10, 12 vidí smysl života v milující rodině, fungujících vztazích a dětech. Respondentka 11 zmiňuje důstojné žití a vděčnost za život. Smysl vidí v radosti, kterou může přinášet rodičům, jako oplátku za to že se o ni starali a vychovali ji. Smysl života vidí ve štěstí jí samé a spokojenosti rodičů zároveň. V odpovědích se často objevuje pojem štěstí.

Třetina respondentů nachází smysl života v učení se a zdokonalování se ve škole, práci, vztazích, životě celkově, v děláni věcí, které je baví a naplňují. Respondentka 12 zmínila seberealizace, vytváření určité hodnoty, tvoření a budování celkově. Objevují se slova jako je úspěch, spokojenost a štěstí. Štěstí se objevuje ve smyslu vnitřního klidu, rovnováhy a spokojenosti se sebou samým. Respondentka č. 6 poukazuje na kontrasty, které v našich životech musí být přítomny, abychom si štěstí byli vědomi.

Ve výzkumu se objevuje u respondentek 4, 5, 6 a 7 přesvědčení, že jsme tady za účelem splnění úkolu, na který musíme přijít, a souvisí tak se smyslem našeho života. Respondentka 4 uvádí, že ve chvíli, kdy jsme šťastní, tak děláme, co nás baví a děláme to, protože jsme pro to stvořeni. Respondentka 5 a 6 poukazuje na učení z minulých životů a dokončování úkolů, které jsme nedokázali splnit v životě minulém. Respondentka 7 zmiňuje v souvislosti s životním úkolem důležitost předávání zkušeností a učení se ze zkušeností jiných.

Jako obtížné se ukázalo uvést pouze jeden určitý smysl života. Respondentky 6 a 9 se shodují, že naše cíle a smysl našeho života se často mění v závislosti na tom, jakými životními etapami procházíme, co jsme již dokázali, jak prožíváme určité situace. Respondentka 9 zmiňuje dílčí cíle, ze kterých se náš život skládá a jejich plnění, díky kterému se posouváme v životě dál a díky kterým máme chuť žít. Pro respondentky 8 a 9 je smyslem celý proces života a bytí celkově. Smysl života vidí v samotném faktu, že jsme, žijeme, existujeme.

4.7 Formulace teorie

Pomocí výzkumných otázek jsme se v tomto výzkumu pokusili objevit druhy religiozity vysokoškolské mládeže. Z výzkumu je zřejmé, že víra má své specifické místo v životech všech oslovených respondentů. Ukázalo se, že se jedná o pojem velmi obsáhlý a můžeme na něj nahlížet z různých úhlů pohledu. Nejčastěji je respondenty víra shledávaná jako pomoc v jejich životě, při překonávání překážek a dosahování cílů. Z výpovědí vyplývá její převážně pozitivní vliv na život jedinců. Respondenti zmiňují víru v sebe sama, druhé lidi, vztahy, svět kolem nás celkově, v Boha, náboženství a nějakou vyšší sílu. Jedna z respondentek popisuje víru jako stav mysli a další v určitém smyslu jako přežitek. Víra je studenty spojována s důvěrou, nadějí, spravedlností a láskou.

Převážná část respondentů ze skupiny vysokoškolské mládeže věří v nadpřirozeno, přičemž každý z nich si pod pojmem nadpřirozeno vybaví něco jiného. Více než polovina respondentů věří ve více věcí zároveň a je otevřena jisté spiritualitě, ezoterice a nadpřirozenu celkově. V otázce víry v nadpřirozeno byla nejvíce zmiňovaná víra v horoskopy, energie, sílu myšlenek, existenci posmrtného života a víra v talismany. Respondenty uváděné formy nadpřirozena by se daly zařadit spíše do skupiny alternativní religiozity či spirituality, avšak u dvou respondentek se zde setkáváme s tradiční křesťanskou vírou. U respondentů, kteří uvedli, že v nadpřirozeno nevěří, se hlavním důvodem ukázala neexistence osobní zkušenosti a zároveň strach z myšlenky, že něco nadpřirozeného může existovat. Pro respondenty je důležité, aby jim věci, kterým věří, dávaly smysl.

Zkušenost s nadpřirozenem uvedla více než polovina respondentů. U respondentů, kteří sdíleli své zážitky, se často zážitek týkal zvláštních snů a určité formy setkání se zesnulými příbuznými. Dále byla zmíněna setkání s duchy v podobě nevysvětlitelných paranormálních aktivit. Jedna z respondentek popsala zjevení anděla při řízené vizualizaci na setkání žen se šamankou. Dále bylo jednou z respondentek zmíněno pociťování velmi silné negativní energie při prohlídce koncentračního tábora v Terezíně. Za zkušenost s nadpřirozenem považuje jedna z respondentek návštěvu kineziologie, kdy na základě postavení planet v den jejího narození, byla odhalena příčina jejich zdravotních problémů a byla popsána jedna konkrétní vzpomínka, o které se respondentka nikomu nezmínila.

Nejobtížnější se ukázala otázka náhody nebo osudu. Odpovědi respondentů byly často velmi sporné a definování osudu a náhody bylo velmi subjektivní. Více než polovina respondentů si nebyla jista k čemu se přiklonit, protože v určitých aspektech jim dávalo smysl oboje. Část respondentů se neztotožňuje s tím, že úplně celý náš život je dopředu daný. Větší a zásadnější události v životě byly z velké části připisovány osudu a náhody byly v poměru k osudu naopak vnímány jako menší, méně zásadní každodenní události. Respondenty byla zmiňována závislost osudu na našich rozhodnutích, činech a přístupu. V případě, že byl jednoznačně vybrán osud, byly situace, kterými v životě procházíme, vnímány, jako něco, co se musí stát z důvodu, aby nás to posunulo dál na cestě životem. Přestože část respondentek vybrala náhodu, nebo si nebyla jista jednoznačnou odpovědí, byla jimi současně zmíněna věta „*co se má stát, stane se*“. Na sdělení respondentky 4 „*My věci sice vnímáme jako náhody, ale ve finále pasují do našeho osudu*“, bychom mohli navázat definicí respondentky 6 „*osud jako souhra náhod*“. Otázka osudu a náhody by se dala shrnout tím, že záleží na úhlu pohledu, co jedni vnímají jako osud, je pro druhé pouhá náhoda.

Odpovědi na otázku smyslu života a toho, co si pod ním respondenti představují, se lišily na základě současného nastavení respondentů. Důležitým se ve většině případů ukázala milující rodina, děti, přátelství a fungující vztahy. Objevovaly se pojmy jako je štěstí, spokojenost a úspěch. Smysl života respondenti dále shledávají v učení se novým věcem, tvoření, zdokonalování se a seberealizaci. Čtvrtina respondentek zmínila víru v předem daný životní úkol a jeho naplnění jako smysl života. Pro část respondentek bylo obtížné uvést pouze jeden určitý smysl života. Respondentky poukázaly na více dílčích cílů, ze kterých se náš život skládá a jejich proměnlivost v závislosti na tom, jakou životní etapou si právě procházíme a jaký je náš pohled na svět. Smysl života byl dále shledán už v samotném faktu, že jsme/existujeme, v životě jako takovém.

4.8 Diskuse

Výzkum se většinou shoduje s informacemi a zjištěními uvedenými v teoretické části. Podle HAMPLOVÉ (2013: 28) byly vymezeny 2 druhy religiozity: *tradiční a alternativní*. V rozhovorech s respondenty z řad vysokoškolské mládeže jsme se setkali jak s křesťanstvím, tak převážně s alternativní religiozitou/spiritualitou. V teoretické části je popisována nízká podpora křesťanství v současné české společnosti a značná převaha víry v alternativní a magické fenomény, především v horoskopy, funkčnost talismanů a schopnosti léčitelů a věštců. Na základě odpovědí respondentů se toto zjištění potvrdilo.

Jak je již v teoretické části zmíněno: *Česká společnost se v současné době vyznačuje velkou pluralitou světonázorových a duchovních zaměření, věr a pověr* (srov. HAMPLOVÁ 2013: 36). Tento postoj se ukázal typickým i pro respondenty, kteří se výzkumu účastnili. Mohli jsme se zde setkat s ezoterikou, šamanismem, energiemi, vírou v posmrtný život, amulety a talismany, krystaly, sílu myšlenek, kouzlo Vánoc, Boha, vyšší sílu a mnoho dalšího. HAMPLOVÁ (2013) a QUESNELL (2002) v teoretické části, poukazují na velkou oblibu horoskopů mezi českou mládeží. Polovina respondentů výzkumu víru v horoskopy zmínila, což oblibu jistě potvrzuje.

V teoretické je ŘÍČANEM zmiňovaná Eriksonova teorie osmi stadií vývoje člověka a konkrétně stádium identity, zahrnující období pubescence i adolescence. Toto stádium můžeme spojovat s vysokoškolskými studenty, protože jako osobnosti většinou dozrávají později. V tomto období člověk často přemýšlí nad otázkami smyslu života a víry. Na tyto otázky byli respondenti dotazováni i při rozhovorech. Odpovědi respondentů byly v tomto směru často promyšlené a u každého z nich bylo možno najít nějaký osobitý a specifický postoj ke smyslu jejich života.

Závěr

Cílem teoretické část bylo tematické popsání oblasti předcházející kvalitativnímu výzkumu v praktické části, které bylo naplněno. Práce definovala základní pojmy úzce související s religiozitou, druhy religiozity a faktory, které ji ovlivňují. Dále byl v práci vyložen proces sekularizace v evropském kontextu a v souvislosti s ním, jsme se zaměřily na historické kořeny (post)sekularizace na území České republiky. V historii byla nalezena příčina současného postoje české společnosti k organizovanému náboženství. Dále práce vymežila věkovou skupinu „mládež“ a význam, který pro ni má sociální prostředí a rodina z hlediska náboženského směřování. V neposlední řadě byl v teoretické části objasněn fenomén ateismu mezi mládeží.

Cílem kvalitativního výzkumu v praktické části bylo na základě polostrukturovaných rozhovorů s vysokoškolskou mládeží najít odpověď na hlavní výzkumnou otázku: *Jaké druhy religiozity můžeme objevit u dnešní vysokoškolské mládeže?* Druhy religiozity byly objeovány pomocí pěti předem formulovaných výzkumných otázek týkajících se různých aspektů víry v životě vysokoškolských studentů. Byla zde popsána metoda zakotvené teorie a v souvislosti s ní byla provedena analýza výzkumu, ve které byly konkrétní postoje respondentů porovnány. Dále byly kategorie objevené v odpovědích respondentů zobecněny ve formulované teorii. V diskuzi je poukázáno na shody, které se objevují mezi teoretickou a praktickou částí.

Jedním z hlavních příspěvků této práce se stalo poznání postojů výzkumné supiny, tvořené v praktické části konkrétně vysokoškolskou mládeží. Výzkum by mohl být v budoucnu rozšířen o další respondenty a mohly by z něj vyplynout nové souvislosti.

Seznam použitých zdrojů

- EBEROVÁ, A. *Sociologická encyklopedie* [online] Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2020 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ateismus>.
- FORET, M. *Sociologická encyklopedie* [online] Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/RELIGIOZITA>.
- GALVAS, Z. *HOMO RELIGIOSUS Vybrané aspekty psychologie náboženství*. Praha: Českomoravská psychologická společnost, 2002. ISBN 80-86174-04-2.
- HAMPLOVÁ, D. *Náboženství a nadpřirozeno ve společnosti*. Sociologický ústav AV ČR ISBN 80-85950-79-0.
- HAMPLOVÁ, D. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2244-6.
- HAMPLOVÁ, D.; ŘEHÁKOVÁ B. *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí. Výsledky Mezinárodního programu sociálního výzkumu ISSP 2008 - Náboženství*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009. Sociologické studie. ISBN 978-80-7330-163-7.
- HAVLÍČEK, T., KLINGOROVÁ, K. *Postsekularismus v Česku: Trendy a regionální souvislosti*. Praha: P3K, 2020. ISBN 978-80-7667-016-7.
- HOLM, N., G., *Úvod do psychologie náboženství*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-217-3.
- HORÁK, J. *Dechristianizace českých zemí*. Olomouc: Universita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4936-4.
- HORYNA, B. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2018. [cit. 2023-03-09] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%ADra>
- CHADIMA, M., KAPPL, ŠTĚCH, O. *Mezigenerační přenos základních křesťanských hodnot v kontextu sekulární společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-560-8.
- JANDOUREK, J., *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-269-3.
- JOZEFČIAKOVÁ, S. *Moderné náboženstvo*. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2005. ISBN 80-89096-23.
- JUNGWIRTH, M.; KRATOCHVÍL, M.; BUCHTÍK, M. *Studie FES o mladých lidech, 2022* Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/id/19598-20221115.pdf>
- KAPLÁNEK, M. *Pastorace mládeže*. Praha: Selesiánská provincie, 1999. ISBN – neuvedeno.
- KRÁLOVÁ, L. *Politika, náboženství, rodina jako sociálne inštitúcie*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2009. ISBN 978-80-7097-775-0
- LUŽNÝ, D.; NEŠPOR, Z. R. a kol. *Náboženství v menšině: religiozita a spiritualita v současné české společnosti*. Praha: Malvern, 2008. ISBN 978-80-86702-53-7.

- MARTINEK, M. *Religiozita a spiritualita české mládeže*. STUDIA THEOLOGICA 8, č. 3 [25], 2006. Dostupné z: <https://studiatheologica.eu/pdfs/sth/2006/03/06.pdf>
- NĚMEČKOVÁ, K. *Kapitoly k nenáboženské spiritualitě*. Praha: Carpe Momentum, 2016. ISBN 978-80-905334-3-1.
- NEŠPOR, Z.; LUŽNÝ D. *Sociologie náboženství*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-251-5.
- OTTO, R. *Posvátno*. Vyšehrad 1998 ISBN 80-7021-260-8.
- PADEN, WILLIAM. E., *Bádání o posvátmu*. Brno: Ústav religionistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, 2002. ISBN 80 –210-2977-3.
- Pew Research. 2018. *How do European countries differ in religious commitment?* Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/12/05/how-do-european-countries-differ-in-religious-commitment/>.
- QUESNELL MICHAEL G., *Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-1078-5.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-312-3.
- ŘIHÁČEK, T., ČERMÁK, I., HYTYCH, R. a kol. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2013. Dostupné z: file:///C:/Users/Pe%C5%A5a/Downloads/Metoda_zakotvene_theorie.pdf
- SMEKAL, V. *Psychologie duchovního života*. Brno: Cesta, 2017. ISBN 978-80-7295-221-2.
- ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TICHÝ, R., VÁVRA, M. *Náboženství z jiného úhlu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-275-5.
- VÁCLAVÍK, D. *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2468-3.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VOJTÍŠEK, Z., DUŠEK, P., MOTL, J. *Spiritualita v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0088-8.
- WILD, M. *Křesťanství a esoterika*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80 – 7192 – 217.

Seznam příloh

Příloha I	Otázky k rozhovoru
Příloha II	Odpovědi respondentky 1
Příloha III	Odpovědi respondentky 2
Příloha IV	Odpovědi respondentky 3
Příloha V	Odpovědi respondentky 4
Příloha VII	Odpovědi respondentky 6
Příloha VIII	Odpovědi respondentky 7
Příloha IX	Odpovědi respondentky 8
Příloha X	Odpovědi respondentky 9
Příloha XI	Odpovědi respondentky 10
Příloha XII	Odpovědi respondentky 11
Příloha XIII	Odpovědi respondentky 12
Příloha XIV	Tabulka kategorií u respondentky 1
Příloha XV	Tabulka kategorií u respondentky 2
Příloha XVI	Tabulka kategorií u respondentky 3
Příloha XVII	Tabulka kategorií u respondentky 4
Příloha XVIII	Tabulka kategorií u respondentky 5
Příloha XIX	Tabulka kategorií u respondentky 6
Příloha XX	Tabulka kategorií u respondentky 7
Příloha XXI	Tabulka kategorií u respondentky 8
Příloha XXII	Tabulka kategorií u respondentky 9
Příloha XXIII	Tabulka kategorií u respondentky 10
Příloha XXIV	Tabulka kategorií u respondentky 11
Příloha XXV	Tabulka kategorií u respondentky 12
Příloha XXVI	Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 1
Příloha XXVI I	Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 2
Příloha XXVIII	Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 3
Příloha XXIX	Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 4
Příloha XXX	Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 5

Přílohy

Příloha I

Otázky k rozhovoru:

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?
3. Věříš na náhody, nebo osud?
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?
5. V čem vidíš smysl života?

Příloha II

Odpovědi respondentky 1

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Stav mysli, který mě přivádí k tomu, že věřím nějaké síle, která je nad námi a pomáhá nám v životě dosáhnout cílů. Něco, čemu věřím, že mi vždy pomůže, když při mně zrovna nikdo nebude, něco, na co když si vzpomenu, tak mě vede ke zdárnému cíli.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím v Boha, jsem křtěná, považuji se za věřící, i když si nedokážu představit, jak Pán Bůh vypadá a neumím ho popsat. Je to pro mě nějaká bytost, která je nad námi a pomáhá nám a zároveň nás někdy trestá za něco, co uděláme v životě špatně. Když přijdu do kostela, mám k Bohu úctu, pomodlím se. Když se něco podaří, děkuji Bohu, dále se modlím, když potřebuji, aby mě vyslyšel. Věřím do jisté míry horoskopům. Jsem beran a ta povaha, chování a vnímání lidí kolem mě na mě sedí. Myslím, že to má něco do sebe.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

Věřím, že nějaký osud je, že něco máme dané, ale na druhou stranu myslím, že není vše osud. Myslím, že svůj osud svým jednáním a činy ovlivňujeme. Něco máme dané a něco můžeme ovlivnit, takže bych řekla, že tak půl na půl.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Několikrát se mi stalo, že rok potom, co mi umřela sestra se mi o ní začaly zdát sny, ale vždycky to bylo způsobem, že jsem si s ní povídala, ale ona byla zády ke mně, nebo byla v jiné místnosti a neviděly jsme si do obličeje. Nebo na mě volala z přízemí, povídaly jsme si, ale nikdy jsem ji neviděla. Přišlo mi to zvláštní a spojuji si to s tím, že to ovládala ona z nebe. Věřím tomu, že sestra je v nebi a myslím si, že mě chodila navštěvovat, ale z nějakého důvodu nechtěla, abych ji viděla. Takže na nadpřirozené věci trochu věřím.

5. V čem vidíš smysl života?

Ženu se za tím vychovat děti, dát jim dobré dětství, umožnit jim studovat, a když uvidím spokojené svoje děti, v tom vidím svůj smysl života. Smysl života vidím v dětech a ve fungující rodině. Bez fungující rodiny nefunguje nic.

Příloha III

Odpovědi respondentky 2

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Něco, v co věřím, že mi pomůže, že bude mít pozitivní vliv. Něco, k čemu se upínám a pomáhá mi k něčemu. Náboženství.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím v to, že něco je, ale úplně nevěřím tomu, co se říká, v Boha a anděly nevěřím. Něco určitě je, ale neumím to definovat. Něco nad námi nejspíš je, ale co, to nedokážu říct. Věřím v osud.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

Věřím spíš na osud než na náhody. Věci, které se dějí, mě posouvají dál. Různé věci a události k nám přicházejí, abychom se třeba poučili a posunuly nás k nějakému cíli.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Přejížděl mi někdo po pianu. Dělalo to zvuk, jako když rukou přejedeš po pianu. Bylo to několikrát, že jsem si na to zvykla. Prababička zemřela v daném baráku a mamka si myslí, že nás babička hlídá, ale já nevím, úplně tomu nevěřím, ale třeba je to tak, třeba tím dává najevo, že nás chrání.

5. V čem vidíš smysl života?

Založit rodinu, mít děti, užít si život a nemrhat s ním. Mít práci, která mě baví. Ve štěstí, v radosti.

Příloha IV

Odpovědi respondenta 3

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Když věříš něčemu, co ti dává smysl a pomáhá ti to v jistém ohledu.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Nevěřím žádnému náboženství. Věřím sám v sebe. Horoskopy mi přijdou zajímavé.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

Tak i tak, těžko říct. Když se něco stane, tak bych řekl, že to byl osud, ale řekl bych spíš u nějakých větších událostí. Když třeba někde něco vyhraju, tak bych řekl, že je to spíš náhoda. Nemyslím si, že úplně celý náš život je dopředu daný.

4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Mě osobně se nic nepříhodilo.

5. V čem vidíš smysl života?

Zdokonalovat se, objevovat nové věci, učit se novým věcem. Úspěch a spokojenost.

Příloha V

Odpovědi respondentky 4

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Možná víra je láska, protože věřím v sebe, tím pádem se miluju, věřím v Boha tím pádem ho miluju. Když věřím nějakému člověku, tak ho také musím mít nějakým způsobem ráda. Miluješ, protože věříš a věříš, protože miluješ. Bez víry nejde žít.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím v to, že je nějaký vyšší systém, který tady nějakým způsobem funguje a do toho systému je zahrnutý Bůh a andělé. Věřím, že je to nějaký systém, který ani nedokážeme domyslet. Věřím v to, že až zemřu, tak se znovu narodím, že moje duše odejde někam, kde je možná i ten Bůh a čeká tam zas, až bude moct zase přijít na nějakou planetu a nemusí to být ani Země, protože určitě nejsme jediná planeta, na které je život. Věřím i v čakry, energie a tak. Bůh je podle mě nějaká bezpohlavní energie. Když mi někdo řekne, že nevěří v Boha, ale věří v něco víc třeba v energie, nebo vesmír, tak pro mě je to ten Bůh pouze to někdo nazývá jinak.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

Nic není náhoda a všechno, co se stane, je nutnost. Nejsou náhody, věci se musí stát. Už jenom tím, že věřím v nějakou vyšší energii, tak ta zařídila, že nějaká situace nastala, aby to spustilo něco dalšího. I když se nám v životě opakují nějaké situace, tak věřím, že se opakují, protože jsme ještě nepochopili, co nám mají dát, a až to pochopíme, tak nás to zas posune dál. My věci sice vnímáme jako náhody, ale ve finále to pasuje do našeho osudu.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Byla jsem na setkání žen s šamankou, která nás provázela určitou cestou za pomoci vizualizace, a vím, že jsem tam viděla anděla. Mohly jsme sedět, nebo ležet a měly jsme zavřené oči. Nejdřív jsem viděla velké světlo přede mnou, až mě to oslepilo, a najednou, z něj vystoupila postava. V tu chvíli jsem cítila, že je to něco pozitivního, nějaká pozitivní osoba, ochrana. Poté jsme si mezi sebou sdílely, co jsme viděly, a já jsem říkala, co jsem viděla a popsala to a šamanka říkala, že cílem bylo dovést nás k našim strážcům, někdo měl strážce v podobě zvířete a já tam měla anděla. Dále jsem se na jiném setkání setkala se svým strážným zvířetem žirafou, což bylo cílem sezení. Paní nás provázela cestou, v šamanském světě se tomu říká dolní a horní svět a ona nás vedla do dolního světa, ve kterém mají být zvířata, a já už na začátku cesty věděla, že je to žirafa.

5. V čem vidíš smysl života?

Věřím, že každý sem přišel s nějakým úkolem. Nevím, jestli jsem na něj přišla, možná jsou to děti, možná něco jiného, na co jsem ještě nepřišla, ale věřím, že každý má nějaký úkol. Někdo ho může mít velký v porovnání s jiným, ale všechny jsou stejně důležité. Nad touto otázkou teď často přemýšlím, pracuju ve školce s dětmi, a přemýšlím, jestli mě mají něco naučit, nebo je to příprava na mé vlastní děti. Myslím si, že smyslem každého je být šťastný a ve chvíli kdy jsme šťastný, tak děláme, co nás baví, a když děláme, co nás baví, tak to děláme, protože jsme pro to stvořeni. Štěstí vnímám spíš jako vnitřní klid a rovnováhu.

Příloha VI

Odpovědi respondentky 5

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Něco pozitivního, v co věříš. Udržuje tě to v tom optimismu, že můžeš něco dokázat, že máš naději, že to bude dobré. Něco, co nám pomáhá a udržuje nás v naději.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím v nadpřirozeno a věřím v to, že je nějaký život po smrti a že lidé, co zemřou, tak tu mezi námi jsou, ale jsou neviditelní a pomáhají nám a jsou tady s námi. Věřím na anděly, andělská čísla, na Boha ne. Je pro mě důležité, aby mi to dávalo smysl. Mám panenku snů od tety z Guatemaly, které říkám přání, než jdu spát. Dále manifestuju před spaním a dávám si pozor na to, co si přeju.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

Věřím na oboje. Věřím na osud, ale myslím, že jsou i náhody. Sice náhod bude míň, ale věřím v ně. Myslím si, že když někoho třeba potkáš tak v tom může být i náhoda a nejen osud.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Chodím na konstelace, kde se napojuješ do minulosti a řešíš nějaký věci. Jednou po konstelacích, když jsem řešila babičku, se mi zjevila ve snu a já jsem se hrozně bála. Takže by se dalo říct, že jsem zažila propojení.

5. V čem vidíš smysl života?

Naše duše ví, čím si v životě projdeme, ale my ne. Duše jde na svět s úkolem, který chce splnit a odejde, než mi zemřeme. Takže si myslím, že smysl života je splnit nějaký úkol a tím žijeme a učíme se z minulých životů. Smyslem je učit se novým věcem, ve škole, vztazích, učit se, jak vlastně žít a zlepšovat se.

Příloha VII

Odpovědi respondentky 6

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Přijde mi to hodně obsáhlé, protože máme víru jako nějaké náboženství, nějakého Boha, a zároveň víru celkově jako v sebe, což může být nějakým způsobem i propojené v nějakou životní sílu. Víra může být propojená jak s náboženstvím, tak s námi samotnými. Víra pro mě může být konkrétní náboženství vše, co to obnáší, ale zároveň to může být nějaká vnitřní síla. Něco, na co se upínáš, abys někam šel, nebo měl nějaké cíle, nebo něco dokázal sám sobě. Zároveň musíme do nějaké míry věřit tomu, co je kolem nás a chápat, že je třeba nový den, že je ráno, věřím, že mě udrží židle, věřím, že mi pojede autobus. V každém případě je to něco, co nám dává směr. Vnímáš to v sobě a zároveň k tomu i spěješ a čím víc to vychází, tím víc věříš. Což může být i pro lidi vyznávající náboženství, protože když se modlí a vyjde jim to, tak tím více věří tomu svému Bohu. A ať je to cokoliv jiného osobního, když věříš, že něco dokážeš a poté to dokážeš, tak se ti to tím potvrdí, ta tvá víra. Nemůže to mít asi jednu jednoznačnou odpověď. Spirituální směs nějakých určitých přesvědčení.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím tomu, že je tady nějaký vyšší systém, že je to propojené, protože někdy je hrozně zvláštní, jak věci fungují, jak je svět malý, jak kdy, co se stane a koho potkáš. Podobu Boha si žádnou nepředstavuju, já vidím nějakou vyšší sílu, možná energii. Věřím v energii, čakry i krystaly, a to co nějak mezi probíhá je ta energie a Bůh je možná tohle pouze ve větší míře a řídí to možná další věci.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

Mě by zajímalo, jak moc je vyhraněný ten osud, co to vlastně je, asi „co se má stát, se stane“. Mně přijde zvláštní, do jaké míry můžeme události ovlivňovat myšlením a našimi rozhodnutími. Věřím v osud, ale zase bych nechtěla úplně vyvracet náhody, protože podle mě náhody jsou též a mohou být nějakým způsobem součástí osudu. Něco jako osud souhrou náhod?

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Úplně nevím, jestli mám něco konkrétního, ale cítím energii a zrovna konkrétně na exkurzi v Terezíně to bylo opravdu silný. Není to takový to, že si řekneš, teď jsem tady a tady se odehrávalo tohle, že bych si to nějak uvědomovala, ale nejdřív byl pocit a pak až myšlenka. Měla jsem mžítky před očima a bylo mi úzko a ani jsem nemyslela nad ničím konkrétním. To, že jsem na takovém místě, jsem brala v pohodě a byla jsem si vědoma věcí, které se tam děly. To, co se dělo kolem, to mělo nějaký dopad a cítila jsem to.

Dál se mi stalo, že jsem umřela ve snu. Bylo to hrozně zvláštní. Byla jsem v místnosti, přišel tam někdo s pistolí, já vymýšlela, jak uteču, slyšela jsem výstřel, lekla jsem se a začala jsem jakoby padat a začala ztrácet vědomí. Cítila jsem, že chci zůstat v tom těle, ale zároveň mě opouštělo vědomí a já ztrácela sílu v rukách, a i když jsem se ze všech sil snažila, tak všechno mizelo a já si uvědomila, že jsem to byla já, koho střelil. Střelil mě zezadu do hlavy a já padala dopředu a pak najednou, když jsem se odtrhla a žádnou sílu neměla, najednou bylo nic. Fakt nic, jako když vypneš televizi. Tohle trvalo chvilku a poté jsem se vzbudila, ale byl tam nějaký mezičas toho, že jsem nebyla ani v tom snu, ale byla jsem jakoby v ničem a poté jsem se vzbudila. Tak to bylo zvláštní a donutilo mě to tak jako přemýšlet o smrti, co je vlastně potom a jestli na konci vlastně něco je.

5. V čem vidíš smysl života?

Nevím, jestli bych uvedla jeden smysl života, protože za život procházíme různými věcmi, spoustou cest a rozhodnutí a život se nám mění. Jednou je největším cílem a smyslem něco, poté to dokážeme a je to zas něco jiného, takže asi možná celý proces života, prožívání různých etap, dní, roka, celého života. Přijde mi zajímavá myšlenka, že každá duše je tady již poněkolikáté a někdo je mnohem dál, ví toho mnohem víc a někdo je zase na začátku, je zde třeba poprvé. Věřím, že každý si něco neseme, co jsme třeba nedokázali v tom předešlém životě a máme úkol si to splnit v tomhle životě. Třeba to do nějaké míry zvládneme, ale zase v dalším životě nás bude čekat něco, co jsme ještě nedokončili a poté, když jsme úplní, tak se zde už třeba nenarodíme a jdeme výš. Pro mě je smyslem asi být vyrovnaná, nehledě na to, jestli jsem úplně šťastná, být v nějakém míru, být se sebou spokojená, se svým životem s tím, jak se věci mají. Nezastávám úplně to jen být šťastná, protože tady musí být nějaká druhá strana, abychom si toho štěstí byli vědomi.

Příloha VIII

Odpovědi respondentky 7

1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Já bych řekla, že víra je, že v něco věříš ve smyslu důvěřovat. Pro mě je víra asi důvěra.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím v nadpřirozeno, protože nevěřím tomu, že po smrti je život ukončený. Věřím na reinkarnaci, že vlastně po smrti podle toho, jak ses choval v minulém životě, se převtělíš do něčeho jiného. Pokud jsi byl zlý, tak máš v životě třeba smůlu, protože ses v tom minulém nechoval dobře. Nevím, jestli je má teorie správná, ale věřím, že i duchové, kteří straší, museli udělat něco špatného v minulém životě, protože se říká, že po životě jdeš do odpočinkového klidu, A pak, když vidíš příběhy lidí, kteří jsou třeba v nějakém domě a někde tam straší a pak zjistíš, že tam bydlel někdo zlý, kdo zabíjel, takže za mě tihle zlí duchové prostě nemohou odejít z tohoto světa a dále to přenáší na další. S nadpřirozenem si nezahrávám. Vůči náboženství jsem ale skeptická, jsem asi typický ateista, co prostě je tak je. Věřím na karmu a dávají mi smysl i horoskopy. Jsem hrozně pověřčivá, když jdu na zkoušku, беру si červenou, protože ve Vietnamu se říká, že když si vezmeš červenou, tak ti to přinese štěstí. Nevím, jestli je to pravda, ale věřím tomu. Dále se ve Vietnamu říká, že když sníš k snídani vajíčko, tak jaký má tvar? Jako 0, to znamená, že to bude na nic, proto se jim vždycky vyhýbám. Taky mám talismany, mám plastového pejska, ztratila jsem ISIC a ptala jsem se v menze, jestli ho nenašli, nenašli, ale dali mi pejska ať nesmutním a pro mě to bylo tak hezký gesto, že ho považuju za talisman.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

Věřím spíš na osud. Podle postavení planet mám rozhodně daný život. Kamarádka má knihy od kartářky a každý rok mi posílá horoskopy na rok. V roce 2021 jsem měla mít špatný rok rozchod, hádky a mělo to být špatné. Já se to hrozně snažila změnit, že takový rok mít nebudu, a stalo se to přesně podle toho popisu a v téhle situaci mi došlo, že to byl prostě osud, že se to mělo stát. Přejde mi, že naše životy jsou přímo predepsané, že už to máme daný.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Před půl rokem jsem šla na kineziologii s bolestí hlavy a nikdo nevěděl co se mnou. Byla jsem na čínské medicíně u neurologa i na onkologii a pak jsem právě šla na kineziologii. Myslela jsem si, že je to klasický doktor, ale byly to vlastně horoskopy, nebo jako paní, která se zajímala o postavení planet. Když jsem tam šla, byla jsem vůči tomu skeptická. Ale nechápu jak, dokázala najít příčinu, proč mě bolí hlava a jaké orgány mám slabší, podle místa a času a data narození a jak v tu chvíli byly postavené planety. Že mám v sobě něco, co bych měla vypudit a odpustit sama sobě. Vezmi si, že jdeš poprvé na toto místo a vlastně řekneš jen datum a o svém životě ani slovo a ona ti dokázala říct věci, které se opravdu staly, třeba jedna vzpomínka, řekla mi přímo i datum, a to jsem si říkala, že snad ani není možné. O téhle vzpomínce, co se stala, jsem nikdy nikomu neřekla a od té doby věřím, že nějaké nadpřirozené věci jsou.

Dále v Prachaticích jsme měli restauraci a ona to byla dříve spalovna Liberta, a když jsem byla dole v restauraci, tak jsem slyšela kroky nahoře na půdě a nevěřím tomu, že po smrti už tady nejsme.

5. V čem vidíš smysl života?

Myslím, že smysl života je v tom, že my jsme tady za nějakým účelem. Lidé, kteří jsou v našem životě, nám mají něco předat. Předáváme zkušenosti a lidé dávají zkušenosti nám.

Příloha IX

Odpovědi respondentky 8

1. Co pro tebe znamená slovo víra?

Víra pro mě znamená něco, co bylo potřeba dřív, protože lidé neměli svoje vlastní morální zásady a potřebovali společnost a nějakou víru k tomu, aby prostě ty morální zásady jim to jako dalo. Potřebovali víru k tomu, aby jim určovala, co mají a co nemají dělat, ale v téhle době to pro mě znamená přežitek. Já věřím v dobrou budoucnost.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano tak co věříš?

Záleží, do jaké míry, jako asi nevěřím na příšery, nebo na duchy, nebo na takové věci, ale věřím, že jsou věci, kterým doteď nerozumíme a že lidi to můžou brát jako nadpřirozeno, protože to neumí vysvětlit. Spíš věřím v lidskou nevědomost.

3. Věříš na náhody nebo osud?

Na náhody, protože mi přijde, že třeba zrovna ne u mě, protože mě se nic tak strašného nestalo, ale kdybych měla věřit na osud, tak mi třeba děti, které mají rakovinu, přijdou hrozně depresivní. Jestli je osud tříletého dítěte mít rakovinu žaludku, tak je to dost hrozné.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Ne.

5. V čem vidíš smysl života?

V tom že tady prostě jsme. Přijde mi hrozně super to, že jsme se jako lidé dostali tak daleko a že vlastně celkově naše existence je prostě jedna velká shoda náhod podle mě. Takže mi přijde jako smysl života už jen to, že tady jsme a nějakým způsobem existujeme. Pro mě jsme takový zázrak, že se to jako všechno tak povedlo a že jsme teď tady a užíváme si to a je dobře, že jsme tady, díky za to. Jinak nemám žádný smysl, že bych pro něco žila, nebo čekala od svého života něco, já prostě jsem jenom happy, že jsem.

Příloha X

Odpovědi respondentky 9

1. Co pro tebe znamená slovo víra?

Pro mě jakoby znamená, že v něco věříš, nebo v někoho věříš, že prostě tvůj život je tu z nějakého důvodu. Asi ne, že bych v něco věřila, jako třeba v karmu, ale věřím spíš v takovou tu spravedlnost, že prostě když se ti stane špatného a někdo to způsobil, tak něco špatného se stane i jemu. Prostě každému se děje někdy něco špatného někdy něco dobrého, prostě věřím v to, že svět je vyrovnaný, že existuje spravedlnost, že nic není jenom černé a nic není jenom bílé. Že se chováš tak, jak chceš, aby se druzí chovali k tobě. Když máš třeba někoho rád, tak mu chceš prostě jen tak udělat radost.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Nic se mi nestalo nadpřirozeného, tak je těžké pro mě v něco věřit. Neznám nikoho, nebo nikdo blízký mi nic takového nevyprávěl, že by se mu něco nadpřirozeného stalo. Nemám motivaci v něco nadpřirozeného věřit, ale zas to úplně nezamítám. Mám k tomu takový neutrální postoj. Upřímně mě docela děsí věřit v něco, že někdo existuje nad námi jako třeba Bůh, nebo třeba simulace. Mě to prostě děsí a nechci tomu věřit. Mám ráda, že mám takový ten osud, který si můžu řídit sama. Třeba astrologie, ráda si to třeba přečtu, nebo najdu, ale ne že bych se tím řídila. Samozřejmě snažím se třeba v tom něco najít, co se mi třeba zrovna děje. Když mi tam někdo napíše, že dneska bych měla říct někomu, že ho mám ráda, tak přijdu a řeknu: „Jo, Peťo, mám tě ráda.“ Prostě zní to dobře a uvědomíš si, že těm lidem to musíš říkat, protože jim tím zlepšíš den. A když to v horoskopu napíšu, tak si řeknu proč ne, nic mi to nesebere.

3. Věříš na náhody, nebo osud?

No těžko říct na obojí možná. Já nevím, to nejde říct. Osud je asi podle náhod, ne? Dobře věřím v náhody. Když si to vezmu tak to byla totální náhoda, že jsem potkala třeba přítele, prostě jsme se bavili. Člověk se prostě rozhodne tak a tak, spíš jako přemýšlím o tom, jak by to asi vypadalo, kdybych se rozhodla jinak. Podle mě život je prostě o rozhodnutí a já si to tak nějak tvořím.

4. Prožila si někdy spirituální zážitek?

Ne.

5. V čem vidíš smysl života?

Pro mě, nevím, prostě žít, prostě být, protože nemůžeš říct prostě nějaký cíl, protože kdybys ho dokončila, tak pro tebe život skončil, a to nejde. Ty máš několik dílčích cílů v tom životě, které si musíš plnit, abys měla chuť žít dál a dál. Takže myslím, že cíl života se skládá z dílčích cílů dohromady. Důležité je postupoval po těch dílčích cílech dál a dál, protože když to neděláš, tak jako člověk upadáš, prostě nestoupáš a zůstáváš na místě. Já se třeba bojím výstupu z komfortní zóny, ale vím, že tě to posune mnohem dál.

Příloha XI

Odpovědi respondentky 10

1. Co pro tebe znamená slovo víra?

Víra mi dává pocit jistoty, víra je něco, v co můžu věřit a pomáhá mi překonávat nevšední problémy a situace, které nastanou. Nějak tě to jako podporuje a dává ti sílu vydržet.

2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím, protože jsem křesťan přesněji katolík, takže věřím v Boha. Do kostela chodím, snažím se chodit každý týden většinou v neděli, kdy jako neděle pro katolíky znamená taková jakoby slavnost, když to řeknu strašně široce, kdy vlastně tě ta mše může posílit na další týden. Desatero беру tak, že jsme lidé, každý děláme chyby a že nikdo není dokonalý, takže snažím se hříchům vyvarovat, nebýt zlá a chovat se podle desatera. Ale jsi člověk a někdy ti to ujede a to desatero je jakoby taková pomoc, jak třeba na sobě pracovat. Nebo ti to desatero pomáhá ukazovat, co třeba na sobě zlepšit, nebo v čem máš rezervy, mezery, ale nikdy ten člověk jako nebude, nebo já sama nikdy nebudu dokonalá. Vždycky tam budou nějaké ty chyby. Přímou nevím, jestli si představuju nějakou podobu Boha, protože jako určitě máš nějakou představu, že Bůh je člověk s vousy, nebo prostě má na sobě něco, ale tohle je prostě takové zkrácené, taková představa, kdy člověk si neumí představit Boha, takže tomu dává lidské vlastnosti, nebo podobu člověka. Bůh samotný pro mě znamená strašně velkou posilu, že když seš jakoby na dně, nebo nevíš kam jít, nebo potřebuješ se třeba jen tak svěřit, tak víš, že to třeba můžeš poslat nahoru ty svoje problémy, nebo zážitky. Že to prostě někomu můžeš říct, že on tady vždycky pro tebe bude – je, bude a byl. Myslím si, že po smrti nás čeká jakoby takový soud, že Bůh bude soudit, jak my jsme žili ten život dole, a nemyslím si, že by nás prostě posílal přímo do pekla, nebo do nebe, že prostě ano odpykáme si to, jak jsme žili na zemi, ale nemyslím si, že by to bylo až tak zlé nebo že by dělal takový velký rozdíl mezi lidmi.

3. Věříš na náhody, nebo věříš na osud?

Na osud nevěřím a náhoda? No já říkám, že co se má stát, to se stane a nevím, jestli je to jako náhoda. Mě přijde, že osud je, že už to máš nějak naplánované. Například přirovnání. Máš nějaké věténko, kde máš to, co tě prostě čeká za ten život, ale tak mi přijde, že to není. Myslím, že prostě celý život máš pevně ve svých rukou a záleží na tobě, jak ty se rozhodneš. Takže asi ani osud ani náhoda není potřeba. Věci náhodně se dějí, což s tím se setkáváme prostě, takže asi náhoda, ale nevím neřekla bych osud ani náhoda, něco mezi asi. Prostě když někoho potkáš v životě, tak to tak mělo být i když jste se třeba pak rozešli ve zlém, ve špatném, tak každá ta zkušenost ti dá něco nového.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Teďka si asi úplně nevzpomenu, takhle nějak úplně spojený asi opravdu ne.

5. V čem vidíš smysl života?

Už asi jenom v tom, že jsem. Já si myslím, že smysl života je dán na základě toho, jakou má člověk povaha a charakter a kam se chce vlastně ubírat, co by vlastně chtěl za ten život. Já třeba vím, že pro mě smyslem života je rodina, že jsem strašně rodinný typ a že sním o tom, abych prostě jednou sama měla rodinu, děti a nějaký vedlejší věci jako tituly práce, že to je pro mě vedlejší a prostě mě k tomu životu bude stačit milující rodina.

Příloha XII

Odpovědi respondentky 11

1. Co pro tebe znamená slovo víra?

To že něčemu věřím, něco k čemu se obrátím, když je mi nejhůř. Dále víra v něco, co mě nikdy nezklame, něco, co je tady pro mě od začátku, když jsem měla nějaké problémy. Věřím, že něco selepší.

2. Věříš nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?

Věřím v obecné rovině, jako ve vesmír. Věřím, že něco je, úplně se nemodlím, spíš se snažím myslet pozitivně. Snažím se přemýšlet, tak abych vysílala dobré vibrace tam nahoru. Neřekla bych, že věřím v Boha, i když to máme v rodině a dřív jsem třeba věřila v Boha a chodila do kostela. Věřím, že něco tam nahoře mi pomáhá moje myšlenky zrealizovat, jakože když něco vyšlu, tak většinou se to potom děje, anebo to nějak ke mně přijde a potom si to třeba po delší době uvědomím. Když třeba myslím na něco špatného a ono se to pak fakt stane, tak si říkám: „Aha, takže musím přemýšlet jinak.“ Věřím v něco, co mi pomáhá se udržovat v tom životě. Věřím, že když se mi něco děje, tak to tak má prostě být, že to něco tam nahoře takhle určilo a že mě to má někam posunout a jak s tím naložím, už je na mě. Všechno je tak, jak má být, ale nebylo by, kdybych nevysílala ty myšlenky, ty vibrace. Věřím v charakteristiky znamení, přijde mi to zajímavé, že jsou tady ty rysy, že na to někdo přišel.

3. Věříš na náhody, nebo na osud?

Já nevím, jestli náhody. Věřím, že to co je, tak tak má být, asi je to ta náhoda. Ten osud bych úplně neřekla, kdybych věřila v ten osud, tak bych si řekla, nic dělat nebudu, takhle to má být. Jakože osud, že spolu mají třeba lidé být, jako kdyby pro to nic neudělali tak spolu nebudou. Spíš ta náhoda. Náhody jsou malinké věci, které tě vedou a ty si vybíráš sám cestu, kterou půjdeš. Mám ráda říkat, že věci jsou tak, jak mají být, ale zas musíš v životě pro to něco udělat, jako pro ten svůj osud jako celkově. Náhody nemůžeš ovlivnit.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Asi ne, ale možná by mě to zase změnilo v těch názorech, které mám, kdyby se mi něco přihodilo.

5. V čem vidíš smysl života?

Že máme žít ten život, nějak důstojně. Měli bychom žít, když už tady jsme, když jsme se tady narodili, nějak důstojně, nebrat to jen tak. Už jenom to, že rodiče mi dali život, tak já ho nezahodím, tím že bych třeba brala drogy. Smysl v tom vidím ten, že bych měla žít, aby ze mě rodiče byli šťastni, co já dělám, aby ze mě měli radost, abych jim to nějak vrátila. Oni se o mě starali, když jsem byla malá, naučili mě první kroky, tak si myslím, že ten smysl toho je jim to nějak vrátit, chovat se tak, aby na mě byli pyšní a nedělala jsem jim starosti, když ve stáří jich budou mít sami hodně. Můj smysl je splnit si ty představy, co chci, a udělat pro to všechno, abych já a i ti rodiče byli spokojeni. Najít nějaký balanc, abych byla šťastná.

Příloha XIII

Odpovědi respondentky 12

1. Co pro tebe znamená slovo víra?

Já si pod tím nepředstavím jako náboženství, ale beru to jako víru v přátelství, v něco, čemu dokážu věřit. Spíš jako věřit člověku, než věřit na něco. Víra v sebe, že si věřím, mám nějakou sebedůvěru a i víra v druhé lidi, prostě to tam vždycky musí být.

2. Věříš na nadpřirozeno, pokud ano, tak v co?

Věřím z části na osud a na takové ty kouzelné věci, jako třeba Vánoce. I když vím, že Ježíšek neexistuje, tak už odmala je to pro mě hrozně kouzelné období a miluju to. Nadpřirozeno ve smyslu nadpřirozených bytostí, já nevím, podle mě na to nevěřím, ale zároveň z toho mám strach. Nic takového jsem nezažila, takže je to pro mě takový jiný svět. Já, když to nevidím, tak tomu moc nevěřím, což se rozporuje s tím, že jsem věřila hrozně dlouho na Ježíška. Něco tam ale je a je těžké pro mě to popsat.

3. Věříš na náhody, nebo na osud?

Jako obojí, podle mě některé ty věci, některé události jsou dílem náhody, ale z části věřím na osud. Já se stále divím, jak je ten svět vlastně malý, jak se všichni znají. To je krásně vidět i tady na Budějovicích, což je malé město ještě celkem. Ale přijde mi, že všichni znají všechny. Řekla bych, že na osud věřím, ale náhody se taky stávají. Neřekla bych, že bych měla předurčený celý život. Řekla bych, že nějaké události jsou mi předurčené, ale řekla bych, že se to i v průběhu života mění, podle toho, jak se měním já.

4. Prožila jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?

Ne, ale nevím, jestli se to dá brát jako spirituální zážitek. Mám občas takové sny, nebo v dětství jsem mívala sny, že jsem se vzbudila a nevěděla jsem, jestli to byla realita nebo ne. Doteď mám zážitek z jednoho snu, který vlastně nevím, jestli je to pravda, nebo ne. Měla jsem sen, že mě z postele unesl čert a odtáhl mě po zemi do prádelny a já si pamatuju, že jsem se v té prádelně probudila. Nevím, jestli to probuzení byl pořád ten sen, nebo jsem se tam skutečně probudila po tom snu. Doteď opravdu nevím.

5. V čem vidíš smysl života?

Já to řeknu asi teď v současnosti, protože asi nedokážu říct nějakou obecnou představu za celý můj život. Teď je to pro mě z největší části rodina, kamarádi a nějaké moje uplatnění. Řekla bych práce, ale nejen to. To abych si přišla, že vytvářím nějakou hodnotu tady, že jsem užitečná, že něco vytvářím, nechtěla bych tím myslet jenom tu práci, ale že dělám něco, co mě baví, to že se realizuju.

Příloha XIV

Tabulka kategorií u respondentky 1

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Pomoc v životě jednotlivce, něco co našemu životu udává směr
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Víra v Boha, křesťanství, horoskopy
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Osud i náhoda zároveň, možnost ovlivňování osudu
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?	Setkání se zesnulým ve snu
5. V čem vidíš smysl života?	Založení rodiny a děti

Příloha XV

Tabulka kategorií u respondentky 2

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Pomoc v životě jednotlivce, pozitivní vliv na život
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Nepopsatelnost toho, co je nad námi, osud
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Osud
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlázení?	Paranormální aktivity
5. V čem vidíš smysl života?	Založení rodiny a dětí, spokojenost, štěstí

Příloha XVI

Tabulka kategorií u respondenta 3

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Pomoc v životě jednotlivce
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Horoskopy
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Osud i náhoda zároveň
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlázení?	Žádná zkušenost
5. V čem vidíš smysl života?	Učení se a zdokonalování se, úspěch, spokojenost, štěstí

Příloha XVII

Tabulka kategorií u respondentky 4

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Láska
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Vyšší síla, víra v energie a vesmír, duše, posmrtný život, duchové, vyšší síla, nepopsatelnost toho, co je nad námi
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Osud
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?	Zjevení anděla, šamanismus, setkání se strážným zvířetem
5. V čem vidíš smysl života?	Splnění úkolu, pro který jsme byli stvořeni

Příloha XVIII

Tabulka kategorií u respondentky 5

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Pozitivní vliv na život, důvěra, pomoc v životě jednotlivce
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Víra v energie a vesmír, síla myšlenek a manifestace, duše, posmrtný život, duchové, amulety, talismany
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Osud a náhoda zároveň
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?	Setkání se zesnulým ve snu, konstelace
5. V čem vidíš smysl života?	Splnění úkolu, pro který jsme byli stvořeni

Příloha XIX

Tabulka kategorií u respondentky 6

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Víra v sebe, druhé, přátelství a svět kolem nás, něco co našemu životu udává směr
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Vyšší síla, víra v energie a vesmír, amulety, talismany
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Spiš osud, ale nevylučuju náhody
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?	Pocítění energie v Terezíně, zvláštní sen
5. V čem vidíš smysl života?	Plnění několika dílčích cílů, štěstí, spokojenost

Příloha XX

Tabulka kategorií u respondentky 7

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Důvěra
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Duše, posmrtný život, duchové, amulety, talismany, horoskopy
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Osud
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlázení?	Kineziologie a vyřešení zdravotního problému
5. V čem vidíš smysl života?	Splnění úkolu, pro který jsme stvořeni

Příloha XXI

Tabulka kategorií u respondentky 8

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Přezitek
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Lidská nevědomost
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Náhody
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlázení?	Žádná zkušenost
5. V čem vidíš smysl života?	Bytí samo o sobě

Příloha XXII

Tabulka kategorií u respondentky 9

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Víra v sebe, druhé lidi a svět kolem nás, spravedlnost
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Strach z víry v nadpřirozeno
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Náhody, život si řídíme sami
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlázení?	Žádná zkušenost
5. V čem vidíš smysl života?	Plnění několika dílčích cílů, bytí samo o sobě

Příloha XXIII

Tabulka kategorií u respondentky 10

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Pomoc v životě jedince, zdroj síly
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Víra v Boha, křesťanství
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Osud i náhoda zároveň, co se má stát se stane
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlazení?	Žádná zkušenost
5. V čem vidíš smysl života?	Založení rodiny a děti

Příloha XXIV

Tabulka kategorií u respondentky 11

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Pozitivní vliv na život jedince, pomoc v životě jednotlivce
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Víra v energie a vesmír, síla myšlenek a manifestace
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Náhody, co se má stát se stane
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlázení?	Žádná zkušenost
5. V čem vidíš smysl života?	Důstojné žití a spokojenost rodičů, štěstí a spokojenost

Příloha XXV

Tabulka kategorií u respondentky 12

Otázky	Kategorie
1. Co pro tebe znamená slovo „víra“?	Víra v sebe, druhé lidi, svět kolem nás
2. Věříš v nadpřirozeno, pokud ano, tak v co věříš?	Kouzlo Vánoc, osud, strach z víry v nadpřirozeno
3. Věříš na náhody, nebo osud?	Převážně osud, ale náhody jsou též
4. Prožil jsi někdy spirituální zážitek, propojení, Boží pohlázení?	Zvláštní sen
5. V čem vidíš smysl života?	Rodina, přátelé, seberealizace, zdokonalování se a učení se

Příloha XXVI

Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 1

Kódy	Kategorie	Vybrané odpovědi
<p>Stav mysli</p> <p>Síla, která je nad námi</p> <p>Něco, co nám v životě pomáhá dosáhnout cílů</p> <p>Něco, čemu věřím</p> <p>Něco, čemu dokážu věřit,</p> <p>Něco, co mi vždy pomůže, když při mně zrovna nikdo nebude</p> <p>Něco, co mi pomůže a bude mít pozitivní vliv.</p> <p>Pomoc při překonávání problémů a těžkých situací</p> <p>Něco, k čemu se upínám</p> <p>Něco, co přináší smysl</p> <p>Víra je láska</p> <p>Víra v sebe,</p> <p>Víra v Boha</p> <p>Víra v člověka,</p> <p>Víra v druhé lidi</p> <p>Víra v přátelství</p> <p>Víra jako životní nutnost</p> <p>Důvěra</p> <p>Něco pozitivního</p> <p>Optimismus</p> <p>Pocit jistoty</p> <p>Naděje</p> <p>Pomoc</p> <p>Náboženství</p> <p>Životní síla</p> <p>Víra ve svět kolem nás</p> <p>Něco, co nám udává směr</p> <p>Spirituální směs určitých přesvědčení</p> <p>Přežitek</p> <p>Spravedlnost</p> <p>Sebedůvěra</p> <p>Něco, co je tady pro mě od začátku</p> <p>Víra ve zlepšení situace</p> <p>Něco, co tam vždycky musí být</p>	<p>Víra v životě jednotlivce</p> <p>Životní smysl</p> <p>Pomoc v životě jednotlivce</p> <p>Víra, naděje a láska</p> <p>Přežitek</p> <p>Pozitivní vliv na život</p> <p>Udávání směru našeho života</p> <p>Zdroj síly</p> <p>Víra v Boha</p> <p>Víra v sebe, druhé lidi, přátelství, svět kolem</p>	<p>Stav mysli, síla, která je nad námi a pomáhá nám v životě dosáhnout cílů. Něco, čemu věřím, že mi vždy pomůže, když při mně zrovna nikdo nebude, něco, na co když si vzpomenu, tak mě vede ke zdárnému cíli.</p> <p>Možná víra je láska, protože věřím v sebe, tím pádem se miluju, věřím v Boha tím pádem ho miluju. Když věřím nějakému člověku, tak ho také musím mít nějakým způsobem ráda. Bez víry nejde žít.</p> <p>Přijde mi to hodně obsáhlý, protože máme víru jako nějaké náboženství, nějakého Boha, a zároveň víru celkově jako v sebe, což může být nějakým způsobem i propojený v nějakou životní sílu. Něco, na co se upínáš, abys někam šel, nebo měl nějaké cíle, nebo něco dokázal sám sobě. Zároveň musíme do nějaké míry věřit tomu, co je kolem nás a chápat, že je třeba nový den, že je ráno, věřím, že mě udrží židle, věřím, že mi pojede autobus. V každém případě je to něco, co nám dává směr. Nemůže to mít asi jednu jednoznačnou odpověď. Spirituální směs nějakých určitých přesvědčení.</p> <p>Já bych řekla, že víra je že v něco věříš ve smyslu důvěřovat. Pro mě je víra asi důvěra.</p> <p>Víra pro mě znamená něco, co bylo potřeba dřív, protože lidé neměli svoje Potřebovali víru k tomu, aby jim určovala, co mají a co nemají dělat, ale v téhle době to pro mě znamená přežitek</p> <p>.Já si pod tím nepředstavím jako náboženství, ale beru to jako víru v přátelství, v něco, čemu dokážu věřit. Spíš jako věřit člověku, než věřit na něco. Víra v sebe, že si věřím, mám nějakou sebedůvěru a i víra v druhé lidi, prostě to tam vždycky musí být.</p>

Příloha XXVII

Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 2

Kódy	Kategorie	Vybrané odpovědi
Věřím v Boha, Nepopsatelnost Boha Bytost, která je nad námi Něco, co nám pomáhá Něco, co nás trestá Kostel Úcta Modlení Poděkování Bohu, Horoskopy, astrologie, postavení planet Něco nad námi Osud. Vyšší systém, Vyšší síla Bůh a Andělé. Víra v posmrtný život Reinkarnace Znovuzrození Čakry Energie Vesmír, Duchové Andělská čísla, Panenka snů od tety z Guatemaly Víra v talismany/amulety Manifestace Vibrace Síla myšlenek Krystaly Minulé životy Karma Lidská nevědomost Nevysvětlitelnost Strach z víry v nadpřirozeno Kouzlo Vánoc, Ježíšek Nevěřím Žádná zkušenost s nadpřirozenem	Víra v nadpřirozeno Víra v Boha Křesťanství Víra v energie a vesmír Síla myšlenek a manifestace Strach z víry v nadpřirozeno Duše, posmrtný život, duchové Nepopsatelnost toho, co je nad námi Talismany, amulety, krystaly Lidská nevědomost Horoskopy	Věřím v Boha, jsem křtěná, považuji se za věřící. Nevěřím žádnému náboženství. Věřím sám v sebe. Horoskopy mi přijdou zajímavý. Věřím v to, že je nějaký vyšší systém, který tady nějakým způsobem funguje a do toho systému je zahrnutý Bůh a Andělé. Věřím i v čakry, energie a tak. Věřím v nadpřirozeno a věřím v to, že je nějaký život po smrti a že lidi, co zemřou tak tu mezi námi jsou, ale jsou neviditelní a pomáhají nám a jsou tady s námi. Věřím na anděly, andělská čísla, na Boha ne. Je pro mě důležité, aby mi to dávalo smysl. Mám panenku snů od tety z Guatemaly, které říkám přání, než jdu spát. Dále manifestuju, před spaním a dávám si pozor na to, co si přeju. Věřím v nadpřirozeno, protože nevěřím tomu, že po smrti je život ukončený. Věřím na reinkarnaci. Spíš věřím v lidskou nevědomost. Věřím v obecný rovině, jako ve vesmír. Věřím, že něco je, úplně se jako nemodlím, spíš se snažím myslet pozitivně. Snažím se přemýšlet, tak abych vysílala dobré vibrace tam nahoru. jsem třeba věřila v Boha a chodila do kostela. Věřím, že něco tam nahoře mi pomáhá moje myšlenky jako zrealizovat, jakože když něco vyšlu tak většinou se to potom děje, anebo to nějak ke mně přijde a potom si to třeba po delší době uvědomím.

Příloha XXVIII

Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 3

Kódy	Kategorie	Vybrané odpovědi
<p>Osud</p> <p>Náhoda</p> <p>Půl na půl</p> <p>Něco máme předem daný</p> <p>Ovlivňování činy a rozhodnutími</p> <p>Ovlivňování myšlením</p> <p>Život je o rozhodnutí a tvoříme si ho sami</p> <p>Události k nám přichází za účelem poučení a posunutí k nějakému cíli.</p> <p>Osud spíš u nějakých větších událostí.</p> <p>Nemyslím si, že úplně celý náš život je dopředu daný.</p> <p>Všechno, co se stane je nutnost.</p> <p>Něco vyššího zařídilo, že nějaká situace nastala</p> <p>Opakování situací v životě z důvodu nepochopení, co nám mají dát.</p> <p>Vnímání věci jako náhod, ale ve finále to pasuje do našeho osudu.</p> <p>Náhod bude málo</p> <p>Co se má stát se stane</p> <p>Osud souhrou náhod</p> <p>Náhody, z důvodu nemocných dětí</p> <p>Osud podle postavení planet Životy jsou přímo předepsané</p> <p>Život máme pevně ve svých rukou</p> <p>Ani osud ani náhoda</p> <p>Věci náhodně se dějí,</p> <p>Člověk se musí snažit a něco dělat, aby se něco stalo</p> <p>Náhody jako malinký věci, který nás vedou</p> <p>Samostatná volba člověka, co udělá a jak se rozhodne</p> <p>Náhody nemůžeš ovlivnit.</p> <p>V průběhu života se osud mění, podle toho, jak se měním e my</p>	<p>Osud, nebo náhoda?</p> <p>Osud i náhoda zároveň</p> <p>Věci, které se nám dějí, jako cesta k cíli</p> <p>Co se má stát stane se</p> <p>Život si řídíme sami</p> <p>Předurčenost věcí a událostí</p>	<p>Věřím, že nějaký osud je, že něco máme daný, ale na druhou stranu myslím, že není vše osud. Myslím, že svůj osud svým jednáním a činy ovlivňujeme. Něco máme dané a něco můžeme ovlivnit, takže bych řekla, že tak půl na půl</p> <p>Nic není náhoda a všechno co se stane je nutnost. Nejsou náhody, věci se musejí stát. Už jenom tím, že věřím v nějakou vyšší energii, tak ta to zařídila, že nějaká situace nastala, aby to spustilo něco dalšího. I když se nám v životě opakují nějaké situace, tak věřím, že se opakují, protože jsme ještě nepochopili, co nám mají dát a až to pochopíme, tak nás to zas posune dál. My věci sice vnímáme jako náhody, ale ve finále to pasuje do našeho osudu.</p> <p>Mě by zajímalo, jak moc je vyhraněný ten osud, co to vlastně je, asi "co se má stát se stane"? Mně přijde zvláštní, do jaké míry můžeme události ovlivňovat myšlením a našimi rozhodnutími. Věřím v osud, ale zase bych nechtěla úplně vyvracet náhody, protože podle mě náhody jsou též a mohou být nějakým stylem součástí osudu. Něco jako osud souhrou náhod?</p> <p>Na náhody, protože mi přijde, že třeba zrovna ne u mě, protože mě se nic tak strašného nestalo, ale kdybych měla věřit na osud, tak mi třeba děti, které mají rakovinu přijdou hrozně depresivní.</p> <p>Na osud nevěřím a náhoda? No já říkám, že co se má stát, to se stane a nevím, jestli je to jako náhoda. Mě přijde, že osud je, že už to máš nějak naplánovaný, jakože dejme tomu přirovnání jo, že máš nějaký vřetenko, kde máš to, co tě prostě čeká za ten život, ale tak mi přijde, že to není. Myslím, že prostě celý život máš pevně ve svých rukou a záleží na tobě, jak ty se rozhodneš.</p>

Příloha XXIX

Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 4

Kódy	Kategorie	Vybrané odpovědi
Sny	Zkušenost s nadpřirozenem	Několikrát se mi stalo, že rok potom, co mi umřela sestra, se mi o ní začaly zdát sny. Věřím tomu, že sestra je v nebi a myslím si, že mě chodila navštěvovat, ale z nějakého důvodu nechtěla, abych ji viděla. Takže na nadpřirozené věci trochu věřím.
Návštěvy zesnulých příbuzných ve snech	Zvláštní sny a setkání se zesnulými ve snech	
Duchové	Paranormální aktivity	
Paranormální zážitek	Setkání žen s šamankou	
Úmrtí prababičky v domě	Konstelace	
Žádná zkušenost	Kineziologie	Přejížděl mi někdo po pianu. Dělal to zvuk, jako když rukou přejedeš po pianu. Bylo to několikrát, že jsem si na to zvykla. Prababička zemřela v daném baráku a mamka si myslí, že nás babička hlídá.
Setkání žen s šamankou, Vizualizace	Zvláštní energie v Terezíně	Mě osobně se nic nepříhodilo.
Zjev anděla.		Byla jsem na setkání žen s šamankou, která nás provázela určitou cestou za pomoci vizualizace a vím, že jsem tam viděla anděla.
Velké světlo		Chodím na konstelace, kde se napojuješ do minulosti a řešíš nějaký věci. Jednou po konstelacích, když jsem řešila babičku se mi zjevila ve snu, já jsem se hrozně bála. Takže by se dalo říct, že jsem zažila propojení.
Vystoupila postava.		Úplně nevím, jestli mám něco konkrétního, ale cítím energie a zrovna konkrétně na exkurzi v Terezíně to bylo opravdu silný.
Něco pozitivního		
Dovedení ke strážcům		
Strážné zvíře žirafa		
Šamanský svět		
Konstelace		
Propojení		
Strach		
Pocitování energie		
Terezín		
Mžitky před očima		
Nepříjemný pocit		
Sen o vlastní smrti		
Přemýšlení o smrti, co je vlastně potom		
Kineziologie		
Nalezení příčiny bolesti hlavy pomocí postavení planet		Před půl rokem jsem šla na kineziologii s bolestí hlavy a nikdo nevěděl co semnou. Myslela jsem si, že je to klasický doktor, ale byly to vlastně horoskopy, nebo jako paní, která se zajímala o postavení planet. Když jsem tam šla tak jsem vůči tomu byla skeptická, ale nechápu jak, ale dokázala najít příčinu, proč mě bolí hlava a jaké orgány mám slabší, podle místa a času a data narození.
Nejistota jestli sen, nebo skutečnost		
Čert		

Příloha XXX

Souhrnná tabulka kódů a kategorií odpovědí k otázce č. 5

Kódy	Kategorie	Vybrané odpovědi
<p>V dětech</p> <p>Milující rodina</p> <p>Založení rodiny</p> <p>Užít si život a nemrhat s ním.</p> <p>Práce, která mě baví.</p> <p>Štěstí a radost</p> <p>Zdokonalování se</p> <p>Učení se novým věcem</p> <p>Úspěch a spokojenost.</p> <p>Splnit nějaký úkol</p> <p>Být šťastný</p> <p>Dělat, co nás baví</p> <p>Učit se, jak vlastně žít</p> <p>Zlepšovat se.</p> <p>Proces života, prožívání různých etap, dní, roka, celého života.</p> <p>Duše je tady již poněkolkáté.</p> <p>Každý si něco neseme</p> <p>Spokojenost sama se sebou</p> <p>Na světě jsme za nějakým účelem.</p> <p>V bytí, v pouhé existenci</p> <p>Plnění si několika dílčích cílů v životě,</p> <p>Smysl života na základě, povahy, charakteru a cílů člověka</p> <p>Žít život důstojně</p> <p>Dělat radost rodičům, vrátit jim že se o mě starali</p> <p>Chovat se aby rodiče byli pyšní</p> <p>Splnit si věci, které chci a udělat pro to všechno,</p> <p>Najít balanc, abych byla šťastná.</p> <p>Vytvářet nějakou hodnotu tady</p> <p>Seberealizace ve věcech, co mě baví</p>	<p>Smysl života</p> <p>Založení rodiny a děti</p> <p>Úspěch</p> <p>Spokojenost, štěstí</p> <p>Slnit úkol, pro který jsme byli stvořeni</p> <p>Bytí samo o sobě</p> <p>Zdokonalování se</p> <p>Učení se novým věcem</p> <p>Dílčí cíle</p>	<p>Ženu se za tím vychovat děti, dát jim dobré dětství, umožnit jim studovat, když uvidím spokojené svoje děti, v tom vidím svůj smysl života. Smysl života vidím v dětech a ve fungující rodině. Bez fungující rodiny nefunguje nic.</p> <p>Zdokonalovat se, objevovat nové věci, učit se novým věcem. Úspěch a spokojenost.</p> <p>Duše jde na svět s úkolem, který chce splnit a odejde, než mi zemřeme. Takže si myslím, že smysl života je splnit nějaký úkol a tím žijeme a učíme se z minulých životů. Smyslem je učit se novým věcem, ve škole, vztazích, učit se, jak vlastně žít a zlepšovat se.</p> <p>Jednou je největším cílem a smyslem něco, poté to dokážeme a je to zas něco jiného, takže asi možná celý proces života, prožívání různých etap, dní, roka, celého života.</p> <p>Pro mě je smyslem asi být vyrovnaná, nehledě na to, jestli jsem úplně šťastná, být v nějakém míru, být se sebou spokojená, se svým životem s tím, jak se věci mají. Nezasťávám úplně to jen být šťastná, protože tady musí být nějaká druhá strana, abychom si toho štěstí byli vědomi.</p> <p>Přijde mi jako smysl života už jen to, že tady jsme a nějakým způsobem existujeme.</p> <p>. Můj smysl je splnit si ty věci, co chci a udělat pro to všechno, abych já a i ty rodiče byli spokojení. Najít nějaký balanc, abych byla šťastná.</p> <p>Teď je to pro mě z největší části rodina, kamarádi a nějaké moje uplatnění. Řekla bych jako práce, ale nejen to. To abych si přišla, že vytvářím nějakou hodnotu tady, že jsem užitečná, že něco vytvářím, nechtěla bych tím myslet jenom tu práci, ale že dělám něco, co mě baví, to že se realizuju.</p>

VINCÍKOVÁ, P. *Druhy religiozity dnešní vysokoškolské mládeže*. České Budějovice 2023. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce V. Blažek Iňová.

Klíčová slova: religiozita, víra, náboženství, mládež, ateismus, spiritualita, náboženský postoj, posvátno, dospívání, kvalitativní výzkum, česká společnost

ABSTRAKT

Práce se zabývá religiozitou české mládeže. Teoretická část pojednává o religiozitě, jejích druzích a ovlivňujících faktorech. Dále popisuje historické kořeny sekularizace v České republice a současný postoj české mládeže k víře. Vymezuje období dospívání a popisuje náboženskou socializaci v rodině a ateismus české mládeže. Praktická část se na základě kvalitativního výzkumu vedeného formou polostrukturovaných rozhovorů zabývá druhy religiozity vysokoškolské mládeže. Interpretuje postoje dospívajících k víře a jejich zkušenosti s nadpřirozenem.

ABSTRACT

Types of religiosity of Czech youth

Keywords: religiosity, faith, religion, youth, atheism, spirituality, religious attitude, secularisation, adolescence, qualitative research, Czech society

This study examines the religiosity of Czech youth. The theoretical framework delves into the nuances of religiosity, its various types, and the factors that influence its manifestation. It also elucidates the historical underpinnings of secularization in the Czech Republic and provides insight into the contemporary attitudes of Czech youth towards religion. Furthermore, it explores the concept of adolescence, detailing the religious socialization process within families, as well as the prevalence of atheism among Czech youth. The empirical aspect of the research investigates the typologies of religiosity among university students through a qualitative approach involving semi-structured interviews. The findings provide an interpretation of the attitudes of adolescents towards religion and their experiences with the supernatural.